

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra českého jazyka a literatury

Bakalářská práce

Eliška Čejková

Nakladatel František Topič

Olomouc 2018

vedoucí práce: Mgr. Daniel Jakubíček, Ph.D.

Prohlášení studenta

Prohlašuji, že jsem celou bakalářskou práci včetně příloh vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Olomouci 5. 12. 2018

.....

Eliška Čejková

Poděkování

Děkuji vedoucímu své bakalářské práce, Mgr. Danielovi Jakubíčkoví, Ph.D. za odborné vedení a podněty při psaní této práce.

Anotace

Jméno a příjmení:	Eliška Čejková
Katedra nebo ústav:	Katedra českého jazyka a literatury
Vedoucí práce:	Mgr. Daniel Jakubiček, Ph.D.
Rok obhajoby:	2019

Název práce:	Nakladatel František Topič
Název práce v angličtině:	Publisher František Topič
Anotace práce:	Bakalářská práce se zabývá přínosem nakladatele Františka Topiče (1858 – 1941) české knižní kultuře. Na základě studia dobových i současných zdrojů jsou v práci postupně popsány proměny české knižní kultury, nakladatelův život, osobnost a detailněji i produkce a vývoj jeho nakladatelství.
Klíčová slova:	Nakladatelství, František Topič, edice, Topičův salon, knižní kultura
Anotace v angličtině:	This thesis explores Publisher František Topič's (1858 – 1941) contribution to Czech book culture. The thesis successively describes the changes of the Czech book culture, the publisher's life, personality and in close detail, the production and development of the publisher's house, based on the study of period and contemporary sources.
Klíčová slova v angličtině:	Publishing house, František Topič, editions, Topič's salon, Book culture
Přílohy vázané k práci:	CD
Rozsah práce:	46 stran
Jazyk práce:	Český jazyk

Obsah

Úvod.....	1
1 Proměny knižního trhu v Českých zemích (1850 - 1948).....	3
1.1 Politická a společenská situace v druhé polovině 19. století.....	3
1.2 Proměna knižního trhu v druhé polovině 19. století.....	4
1.2.1 Trojhvězdi nakladatelských domů.....	5
1.3 První světová válka a Československá republika (1914 - 1945).....	6
1.3.1 Knižní trh v českých zemích během 1. světové války.....	6
1.3.2 Nakladatelé v nové republice.....	7
1.3.3 Druhá republika a období Protektorátu.....	8
2 Osobnost Františka Topiče.....	10
3 Topičovo nakladatelství.....	13
3.1 Vývoj nakladatelství.....	13
3.2 Orientace knihkupectví a nakladatelství.....	14
3.3 Propagace a reklama knihkupectví a nakladatelství.....	15
3.4 Edice Topičova nakladatelství.....	17
3.5 Periodika.....	26
3.6 Další produkce nakladatelství.....	28
3.7 Topičův salon.....	31

Úvod

Druhá polovina 19. století byla v české historii bohatá na přelomové události a společenské změny, které se postupně projevovaly také v kultuře. K pomyslným průkopníkům soudobé knižní kultury tehdy patřil trojlístek nakladatelů - Jan Otto, František Topič a Josef R. Vilímek.

Pro svou bakalářskou práci jsem si zvolila nakladatele Františka Topiče, který, ačkoliv se aktivně podílel na rozvoji knihkupeckého a nakladatelského podnikání v českých zemích, je dnes veřejnosti téměř neznámý a v povědomí lidí zůstává spíše díky své výtvarné galerii – Topičovu salonu, jehož činnost byla znovu obnovena v roce 2007. Cílem práce je popsat vývoj a produkci Topičova nakladatelství a odpovědět na otázku „**V čem spočíval Topičův přínos české knižní kultuře?**“ Toho bude dosaženo studiem a analýzou dobové i současné literatury.

Bakalářská práce se skládá ze tří kapitol. První kapitola se věnuje vývoji knižního trhu v českých zemích mezi lety 1850 a 1948 s důrazem na tzv. zlatou éru nakladatelské činnosti, tj. přelom 19. a 20. století, kdy v této oblasti dochází k překotnému rozvoji a spadá sem i vrcholné nakladatelské období Františka Topiče. Druhá kapitola přibližuje nakladatelův život a osobnost. Stěžejní částí práce je třetí kapitola, která je zaměřena na vývoj Topičova nakladatelství a okrajově i knihkupectví. Je zde představena Topičova knižní produkce, propagace, vydané edice, významná díla a také spolupracovníci nakladatelství z řad literátů i výtvarníků. Stručně je zmíněn též tzv. Salon – výstavní síň přidružená k nakladatelství a knihkupectví, která několikrát zanikla a byla znovu obnovena. V závěru práce je vymezen Topičův přínos české knižní kultuře, a to na základě informací získaných při zpracování jednotlivých kapitol této práce.

Z časového hlediska se Topičovým nakladatelstvím zabývám do roku 1936, kdy František Topič svůj podnik prodal, a dále jen stručně nastiňuji jeho další osud.

Františku Topičovi jako knihkupci a nakladateli byla naposledy významněji věnována pozornost v roce 1993 souhrnnou výstavou k 110. výročí jeho vstupu na dráhu knihkupce a nakladatele. Při této příležitosti vyšla také publikace *Topičův dům: nakladatelské příběhy 1883 – 1949* (1993) od Aleše Zacha, jež je jedním ze stěžejních zdrojů informací o Topičově

závodu. Dále pak obecněji zaměřený titul téhož autora *Stopami pražských nakladatelských domů* (1996). Z dobových děl jsou hlavními zdroji kniha Jana Kubíčka *Muž práce* (1934) a katalogy, které vyšly ke čtyřicátému a padesátému výročí založení Topičova závodu. V nedávné době vyšla z iniciativy Společnosti Topičova salonu také série knih o historii Topičova salonu, která se ale Topičovi - nakladateli věnuje jen okrajově.

1 Proměny knižního trhu v Českých zemích (1850 - 1948)

1.1 Politická a společenská situace v druhé polovině 19. století

Přestože vlna revolucí v Evropě zapříčinila v březnu roku 1848 pád absolutistického režimu knížete Metternicha, vedla ke zrušení cenzury, k příslibu konstituční vlády a dala impuls k rozvoji české občanské společnosti, netrvalo toto období dlouho a již od počátku roku 1850 bylo zřejmé, že vývoj směřuje zpět k obnovení předchozích absolutistických politických poměrů.¹ Nové uvolnění přinesl až pád Bachova absolutismu, vydání tzv. *Říjnového diplomu* (1860) a vyhlášení *Únorové ústavy* (1861).

V souvislosti s odvoláním A. Bacha dochází v českých zemích v šedesátých letech 19. století k oživení kulturního a společenského života. Na podporu českého národního hnutí vznikají *Národní listy* (1861), a masivně roste také počet nově vzniklých spolků a sdružení např. tělocvičný svaz *Sokol* (1862), pěvecký sbor *Hlahol*, svaz umělců *Umělecká beseda* a mnohé další. Na politické scéně dochází k názorovým rozepřím uvnitř *Národní strany*, čímž vznikají dva myšlenkové proudy. Zastánci politiky pasivní rezistence, liberálně konzervativní *Staročeši* a radikálně demokratičtí *Mladočeši*.²

V osmdesátých letech dosahuje národně-emancipační hnutí dalších úspěchů. Čeština je zrovnoprávněna s němčinou při vnějším úředním styku (1880), vzniká Ústřední matice školská, Karlo-Ferdinandova univerzita je rozdělena na část českou a část německou a symbolem národního vzepětí se stává Národní divadlo a nová budova Národního muzea. Devadesátá léta devatenáctého století na tyto, téměř obrozenecké, snahy navazují a vrcholí v roce 1890 založením *České akademie pro vědy, slovesnost a umění*.³

Právě kvalitní školství spolu s rozvíjející se českou vědou tvořily základ pro budoucí rozvoj hospodářství. Na přelomu 19. a 20. století již v českých zemích vznikají dvě třetiny celkové průmyslové produkce Rakouska-Uherska, což demonstruje i *Jubilejní zemská výstava* v roce 1891 a na její úspěch navazující *Národopisná výstava československá* z roku 1895.⁴

Politický vývoj vyvrcholil roku 1907, vydáním zákona o všeobecném volebním právu,

¹ RYCHLÍK, Jan a PENČEV, Vladimír. *Od minulosti k dnešku: dějiny českých zemí*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2013. 685 s. ISBN 978-80-7429-387-0. s. 319 – 320.

² Národní strana svobodomyšlná (Mladočeši) oficiálně vznikla v roce 1874, vydělením z Národní strany. Jejich kampaň proti Staročešům je vynesla do čela české politiky po volbách roku 1891. MORAVEC, Jaroslav. *Pohledy do českých dějin*. Praha: Futura, 2008. ISBN 978-80-86844-30-5. s. 195.

³ HEKRDLOVÁ, Alice in BROŽOVÁ, Kristýna et al. *Topičův salon 94-99*. Praha: Společnost Topičova salonu, 2015. 134 stran. ISBN 978-80-905744-4-1. s. 13.

⁴ MORAVEC, Jaroslav. *Pohledy do českých dějin*. Praha: Futura, 2008. ISBN 978-80-86844-30-5. s. 197 – 198.

který umožnil volit mužům starším dvaceti čtyř let, a následně volbami do říšské rady, které vyústily v nárůst popularity nových stran, jež později zasáhly i do politického života v Československu.⁵

Na přelomu 19. a 20. století již česká společnost získala dostatečné sebevědomí a neomezovala se jen na další prosazování národních zájmů. Místo toho se vrcholní představitelé české vědy a kultury stále častěji zapojovali i do mezinárodního dění a do popředí se dostával i požadavek vědecké kritičnosti. Tento nový přístup byl impulsem pro vznik otevřené skupiny kolem univerzitního profesora Tomáše Garrigua Masaryka, která „z vlastní iniciativy a bez ohledu na tradiční národní hodnoty (...) odhalila vysoko ceněné Rukopisy královédvorský a zelenohorský jako novověké padělký.“⁶

1.2 Proměna knižního trhu v druhé polovině 19. století

Přelom devatenáctého století můžeme ve vývoji české literatury označit za období zlomu. Zatímco první polovina 19. století je vlivem absolutistického režimu poznamenána cenzurou a potlačováním národních zájmů, druhá polovina, zvláště pak období po roce 1860, je ve znamení politického a společenského uvolnění, které se promítlo i do horečného rozvoje kultury.

V oblasti knižní kultury byl tento rozvoj podpořen nárůstem počtu nakladatelů, kteří, na rozdíl od svých předchůdců, začínají působit na profesionální bázi. Poprvé se zde objevuje označení nakladatelský dům, tj. „*hospodářská, organizační a ediční základna pro vydávání umělecké a vědecké literatury.*“⁷ Za prvního nakladatele tohoto typu můžeme považovat Ignáta Leopolda Kobera,⁸ který ve svém závodu spojil knihkupectví, nakladatelství a tiskárnu, čímž vzniklo i jakési kulturní a společenské centrum. Tento model po něm později převzala nadcházející generace nakladatelů.

Dobově příznačný byl také narůstající význam osobnostních vlastností a názorů majitele nakladatelství. Většina velkých pražských nakladatelství měla v té době pouze jednoho majitele, jehož jméno firma nesla a jehož osobnost se tak promítala nejen do

⁵ tamtéž

⁶ KOŘALKA, Jiří. *Češi v habsburské říši a v Evropě 1815-1914: sociálněhistorické souvislosti vytváření novodobého národa a národnostní otázky v českých zemích*. Praha: Argo, 1996. Historické myšlení. ISBN 80-7203-022-1. s. 121.

⁷ ZACH, Aleš. *Stopami pražských nakladatelských domů: procházka mizející paměti českých kulturních dějin*. 1. vyd. Praha: Thyrsus, 1996. 89 s. ISBN 80-901774-4-1. s. 5.

⁸ Ignác Leopold Kober (1825 – 1866) nejvíce proslul vydáním *Slovníku naučného* (1860 - 1872), považovaného za první českou encyklopedii. Jejím redaktorem byl František Ladislav Rieger. BOHATCOVÁ, Mirjam et al. *Česká kniha v proměnách staletí*. 1. vyd. Praha: Panorama, 1990. 622 s. ISBN 80-7038-131-0. s. 385.

každodenního chodu nakladatelství, ale i do jeho budoucího směřování. Důsledkem tohoto trendu byla postupná individualizace knižního trhu.

K (vizuálnímu) odlišení jednotlivých nakladatelství přispívaly i příznivé ekonomické podmínky, díky kterým nechávali majitelé své závody přestavět nebo investovali do stavby nové budovy tak, aby lépe vyhovovala potřebám moderního podniku. Běžnou součástí závodu se stal i byt nakladatele.

K nejvýznamnějším nakladatelům té doby, označovaným také jako „trojhvězdi pražských měšťanských nakladatelských domů zlaté éry české novodobé kultury“⁹ patřila nakladatelství Jana Otty, Josefa Richarda Vilímka a Františka Topiče.

Právě na jejich popud došlo v roce 1879 k ustanovení první odborné organizace - *Spolku českých knihkupců a nakladatelů*, jejímž cílem bylo napomáhat šíření českých knih prostřednictvím podpory nově vznikajících českých firem a dohlížet na dodržování profesní etiky.¹⁰ Dalším krokem v rozvoji knižního trhu se stalo založení večerní pokračovací gremiální knihkupecké školy v Praze roku 1891, která byla o sedm let později rozšířena na školu odbornou.¹¹ Založení školy bylo nezbytné, neboť knihkupectví bylo v té době vázanou živností a pro jeho provozování bylo tedy nutné nejprve získat odbornost.¹² Zároveň si kvalifikované pracovníky žádal i rychle se rozvíjející knižní trh.

1.2.1 Trojhvězdi nakladatelských domů

Ačkoliv během druhé poloviny 19. století působilo v Praze značné množství nakladatelství (František Augustin Urbánek, Ferdinand Datel, Alexandr Storch atd.), vůdčí postavení si vydobily tři nakladatelské závody. Pravděpodobně nejvýznamnějším nakladatelem byl Jan Otto (1841 – 1916), který z nakladatelství zděděném po svém tchánovi, Jaroslavu Pospíšilovi, vybudoval největší předválečný nakladatelský dům. Ottův nakladatelský záběr byl pozoruhodný – vydával české i zahraniční autory, spisy pro mládež, cestopisy, odbornou literaturu i časopisy (např. *Lumír*). Jeho nakladatelské úsilí vyvrcholilo vydáním 28 dílů *Ottova slovníku naučného* (1888 – 1909),¹³ nové české encyklopedie, která

⁹ ZACH, Aleš. *Stopami pražských nakladatelských domů: procházka mizející pamětí českých kulturních dějin*. 1. vyd. Praha: Thyrsus, 1996. 89 s. ISBN 80-901774-4-1. s. 29.

¹⁰ Svaz českých knihkupců a nakladatelů. *Historie SČKN*. [online]. 2017, [cit. 2017-19-10]. Dostupné z <<https://www.sckn.cz/historie/>>.

¹¹ Literární archiv Památníku národního písemnictví. *Hovorka, J. M.* [online]. 2017, [cit. 2017-19-10]. Dostupné z <<http://www.badatelna.eu/fond/2881/uvod/>>.

¹² ŠIMEČEK, Zdeněk a TRÁVNÍČEK, Jirí. *Knihy kupovati--: dějiny knižního trhu v českých zemích*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2014. 499 s. Historie. ISBN 978-80-200-2404-6. s. 197.

¹³ BOHATCOVÁ, Mirjam et al. *Česká kniha v proměnách staletí*. 1. vyd. Praha: Panorama, 1990. 622 s. ISBN

navazovala na dílo I. L. Kobera. Oproti Ottovi se Josef R. Vilímek mladší (1860 – 1938) zaměřil na široké čtenářské vrstvy. Vydával almanachy, humoristické spisy, zpěvníky, literaturu pro děti a mládež a zvláštní péči věnoval obrazové složce knih. Nakladatelem se Vilímek stal v roce 1886, kdy mu podnik předal jeho otec Josef R. Vilímek starší (1835 – 1911).¹⁴

František Topič (1858 - 1941) započal své působení na knižním trhu vedením knihkupectví Františka Šimáčka, s jehož neteří se později oženil. Postupně rozšířil podnik o nakladatelství a ke svému závodu připojil i výtvarnou síň, tzv. Topičův salon. Zatímco produkce nakladatelství byla zaměřena na soudobé české spisovatele a měla spíše konzervativní charakter, u překladové literatury byla výchovná funkce knihy potlačena a důraz byl kladen na moderní zahraniční díla, převážně francouzská.¹⁵

Všechny tyto tři velikány nakladatelského podnikání spojoval fakt, že svou činností navazovali na své předchůdce. Nevybudovali svá impéria od základů, ale podniky převzali, a aby udrželi krok s dobou, rozvíjeli a modernizovali své závody, přičemž zároveň výrazně přispívali k rozvoji knižní kultury, potažmo k osvětě české společnosti.

1.3 První světová válka a Československá republika (1914 - 1945)

1.3.1 Knižní trh v českých zemích během 1. světové války

Již v předválečném období byl v českých zemích patrný pokles zájmu o německou literaturu, který souvisel nejen s růstem českého národního uvědomění a se zvětšujícím se zastoupením Čechů v politice, hospodářském životě, školství a kultuře, ale i s postupnou početní převahou českého etnika. V průběhu první světové války naopak výrazně vzrostla poptávka po české literatuře, zvláště pokud přispívala k národnímu sebevědomí. Tento zájem ale narážel na restriktce, které s sebou přinášel válečný konflikt. V důsledku cenzury bylo zastaveno vydávání na devadesáti novin a časopisů, docházelo ke konfiskaci některých předválečných učebnic a také vyloučení některých českých autorů z fondů školních knihoven. Knihkupeckou a nakladatelskou činnost ztěžovaly za války i technické podmínky - odvedení kvalifikovaných pracovníků tiskáren na frontu, zdražování papíru, růst cen knihařské práce a dopravní potíže. Všechny tyto faktory přispívaly k postupnému zdražování knih.¹⁶

80-7038-131-0. s. 386 – 387.

¹⁴ ZACH, Aleš. *Stopami pražských nakladatelských domů: procházka mizející paměti českých kulturních dějin*. 1. vyd. Praha: Thyrus, 1996. 89 s. ISBN 80-901774-4-1. s. 29 – 30.

¹⁵ Tamtéž, s. 18 – 19.

¹⁶ ŠIMEČEK, Zdeněk a TRÁVNÍČEK, Jiří. *Knihy kupovati--: dějiny knižního trhu v českých zemích*. Vyd. 1.

Také Topičův závod čelil ve válečných letech nátlaku policie, která byla proti vydávání nepřátelské - zahraniční literatury a to zejména francouzské. Podle Topičovy vnučky Milady¹⁷ byly některé knihy zabaveny, ale rodina ve vydavatelské činnosti dále pokračovala a dokonce udržovala styky s lidmi kolem *Maffie*.

1.3.2 Nakladatelé v nové republice

Přestože konec války znamenal pro nakladatele obnovení knižního trhu a nárůst knižní produkce, s monarchií postupně zanikl i fenomén nakladatelských domů, jež byly řízeny jediným majitelem. Nastupující generace mladých ambiciózních nakladatelů přišla s požadavkem na zvýšení knižní kultury, který byl v protikladu se soudobou nevyváženou produkcí tehdejších nakladatelství. Cílem mladých nakladatelů (*Aventinum*, *Družstevní práce*, *Odeon*, *V. Žikeš* aj.) bylo vydávat moderní českou a světovou literaturu a to na dobrém papíře a v profesionální grafické úpravě. Tito mladí nakladatelé se v roce 1926 spojili do *Klubu moderních nakladatelů Kmen*,¹⁸ který v sobě sdružoval aktivity do té doby spojené s činností nakladatelského domu, a společně vytvořili jakýsi kolektivní nakladatelský dům. Na společenské změny, které se odrážely i v nové orientaci kultury, zareagoval z nakladatelského trojhvězdi nejúspěšněji J. R. Vilímek mladší, který pokračoval ve vydávání edičních řad pro širokou veřejnost.¹⁹

Pro Topičův podnik naopak nastala složitá doba daná hlavně převažujícím národně výchovným zaměřením jeho knižní produkce, jež po vzniku samostatného Československa ztratilo svůj význam. Roku 1921 navíc vznikla na popud ministerstva zahraničních věcí Tiskařská, nakladatelská a novinářská společnost *Orbis*, zaměřená svou produkcí na zahraniční literaturu a těžící ze značné podpory státu.²⁰ Tyto aktivity byly přímou konkurencí pro Topičovo knihkupectví, opírající se hlavně o francouzskou literaturu a lze v nich vidět i počátek konce Topičova závodu. Další ránu zasadila nakladatelům v první polovině třicátých let hospodářská krize, která postihla všechny nakladatele bez rozdílu a předznamenala nástup finančně silných vydavatelských koncernů povětšinou spojených s politickými stranami. V roce 1934 vstoupil Topič do reformovaného Klubu moderních nakladatelů Kmen, „jehož

Praha: Academia, 2014. 499 s. Historie. ISBN 978-80-200-2404-6. s. 224 – 226.

¹⁷ BLEKASTAD - TOPIČOVÁ, M. Bestia triumphans. Literární noviny [online]. 7. 1. 1993, roč. 4, č. 1, s. 16 [cit. 2017-05-05]. Dostupné z <<http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=LitN/4.1993/1/16.png>>.

¹⁸ ZACH, Aleš. *Topičův dům: nakladatelské příběhy 1883 - 1949: kat. výstavy, Praha 5. - 31. říjen 1993*. Praha: Klub Obratník, 1993. 61 s., obr. na příl. s. 11.

¹⁹ ZACH, Aleš. *Stopami pražských nakladatelských domů: procházka mizející paměti českých kulturních dějin*. 1. vyd. Praha: Thyrsus, 1996. 89 s. ISBN 80-901774-4-1. s. 31.

²⁰ Tamtéž, s. 72.

nejradikálnější představitelé mezitím ztroskotali nebo zmoudřeli v letech právě překonávané nakladatelské krize.²¹ Nicméně ani tento krok uvádající podnik nezachránil. V březnu 1936 zemřel jediný syn Františka Topiče, Jaroslav, čímž rodinná firma přišla o svého pokračovatele. Ovdovělý František Topič proto prodal svůj podnik i s knihkupectvím na podzim téhož roku Jaroslavu Stránskému, nakladateli a majiteli Lidových novin.

1.3.3 Druhá republika a období Protektorátu

Další rozvoj mladého demokratického státu přerušila na konci září roku 1938 Mnichovská dohoda, v jejímž důsledku Československo odstoupilo pohraniční území Německu, Maďarsku a Polsku a došlo ke změně názvu na Česko-Slovenskou republiku.²² S novým ohrožením české společnosti došlo k opětovnému oživení zájmu o české knihy. Ačkoliv válka ještě oficiálně nevypukla, byla zavedena preventivní cenzura, objevily se tlaky na omezení překladové literatury a další vývoj předznamenalo i vyřazování „nevhodných“ knih ze školních knihoven.

V těžké době po vyhlášení protektorátu a vypuknutí válečného konfliktu se „český člověk uzavřel do sebe a vrátil se k příteli nejvěrnějšímu: k české knize. Jako by se celý národ probudil z letargie; teď se četla česká kniha všude.“²³ Byla vydávána klasická díla české literatury od Aloise Jiráska, Jana Nerudy, Boženy Němcové a dalších klasiků, jejichž náklady prudce stouply. Knihy se staly žádaným zbožím a v důsledku omezení produkce se rychle rozprodávaly i zbytkové náklady z první republiky.²⁴

Naopak rostl počet autorů, jejichž díla byla zabavována. Nakladatel Václav Poláček připomíná nařízení Policejního ředitelství v Praze ze dne 30. března 1939, které přikazovalo všem knihkupcům a nakladatelům „aby neprodleně vyloučili z prodeje všechny knihy obsahu komunistického, marxistického, Německu nepřátelského, zvláště tzv. literaturu emigrantskou (...).“²⁵ Někteří zakázání nebo nežádoucí autoři proto publikovali pod cizím jménem nebo pod pseudonymem.²⁶

²¹ ZACH, Aleš. *Topičův dům: nakladatelské příběhy 1883 - 1949: kat. výstavy, Praha 5. - 31. říjen 1993*. Praha: Klub Obratník, 1993. 61 s., obr. na příl. s. 11.

²² Druhá republika trvala pouhých 167 dní od 1. října 1938 do 14 března 1939, kdy slovenský sněm přijal zákon o samostatnosti a nezávislosti Slovenska, čímž skončila svrchovanost Česko-Slovenska.

²³ PILZ, Jaroslav. *Národní 9*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1969. 190, [4] s. Vzpomínky. s. 104.

²⁴ ŠIMEČEK, Zdeněk a TRÁVNÍČEK, Jiří. *Knihy kupovati--: dějiny knižního trhu v českých zemích*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2014. 499 s. Historie. ISBN 978-80-200-2404-6. s. 296- 298.

²⁵ PILZ, Jaroslav. *Národní 9*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1969. 190, [4] s. Vzpomínky. s. 76.

²⁶ Například román Karla Poláčka *Hostinec U kamenného stolu* z roku 1941, který vyšel pod jménem ilustrátora Vlastimila Rady. ŠIMEČEK, Zdeněk a TRÁVNÍČEK, Jiří. *Knihy kupovati--: dějiny knižního trhu v českých zemích*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2014. 499 s. Historie. ISBN 978-80-200-2404-6. s. 307.

1.4 Poválečný vývoj (1945 – 1948)

V poválečné době došlo k poměrně rychlé obnově vydavatelské činnosti, nicméně snaze navázat na knižní produkci první republiky nové společenské prostředí nepřálo. Po osvobození značné části Československa sovětskou armádou nastal příklon k SSSR, který spolu s posilující rolí Komunistické strany Československa vedl k zásadním změnám v dalším společensko-politickém vývoji. V knižní kultuře byla stále patrnější snaha o novou orientaci v duchu kolektivismu, vycházející hlavně od levicových intelektuálů. Vydavatelská činnost byla začleněna pod ministerstvo informací, jehož cílem byla kontrola a regulace knižního trhu.²⁷ V dubnu 1948 bylo zahájeno znárodňování, které postihlo i polygrafický průmysl, jenž nově také podléhal ministerstvu informací. Od března 1949 směly nakladatelskou činnost provozovat jen socialistické instituce a společenské organizace a to na základě povolení od ministerstva informací.²⁸ Tažení proti svobodnému tisku vyvrcholilo zákonem na ochranu lidově demokratické republiky z 6. října 1948, který umožňoval zastavení nežádoucího tisku.²⁹ Další vývoj směřoval ke vzniku tzv. kolektivních nakladatelství (*Mladá fronta, Práce, Svoboda*), která předznamenala éru socialistických nakladatelství.³⁰

²⁷ Bylo zastaveno i vydávání Ottova slovníku naučného, ačkoliv zbývalo vydat poslední svazky.

²⁸ ŠIMEČEK, Zdeněk a TRÁVNÍČEK, Jirí. *Knihy kupovati--: dějiny knižního trhu v českých zemích*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2014. 499 s. Historie. ISBN 978-80-200-2404-6. s. 324.

²⁹ MODERNÍ DĚJINY. *231/1948 Zákon na ochranu lidově demokratické republiky (6. 10. 1948)*. [online]. c2009. [cit. 2017-10-16]. Dostupné z <<http://www.moderni-dejiny.cz/clanek/231-1948-zakon-na-ochranu-lidove-demokratice-republiky-6-10-1948/>>

³⁰ ZACH, Aleš. *Stopami pražských nakladatelských domů: procházka mizející pamětí českých kulturních dějin*. 1. vyd. Praha: Thyrsus, 1996. 89 s. ISBN 80-901774-4-1. s. 7.

2 Osobnost Františka Topiče

V životním příběhu budoucího nakladatele a knihkupce Františka Topiče můžeme spatřovat naplnění tzv. amerického snu o chlapci ze skromných poměrů, který se vlastním úsilím vypracoval v úspěšného podnikatele a jednu z předních osobností kultury své doby.

František Topič se narodil 20. listopadu 1858 ve Chvalíně u Roudnice v rodině sedláka. Kvůli své slabé tělesné konstituci nepokračoval v selské tradici své rodiny, ale vydal se na studia, která zahájil na reálce v Lounech, kde zároveň pracoval jako pomocník u kupce. V posledním ročníku přešel na německou reálku do Ústí nad Labem a po jejím dokončení do Prahy, kde svá studia završil vystudováním obchodní akademie. Stal se účetním, avšak současně přispíval pod pseudonymem Chvalínský do tehdejších *Českých novin* nakladatele Františka Šimáčka. Topičovy příspěvky zaujaly Šimáčka natolik, že mu nabídl místo účetního ve svém závodě.³¹

V kanceláři nakladatelství se Topič seznámil se Šimáčkovou neteří Terezií Šulcovou, se kterou se později oženil a narodil se jim syn Jaroslav (7. 7. 1885).³² Mladí manželé dostali od Františka Šimáčka věnem nově založené knihkupectví na tehdejší Ferdinandově třídě č. 9 (dnes Národní č. 7), provozované ještě na jeho koncesi. I přes skromné začátky knihkupectví a tvrdou konkurenci³³ se brzy dostavily první úspěchy a Topič se odhodlal rozšířit své působení o nakladatelskou činnost. Jeho prvním nakladatelským počinem, formálně stále pod Šimáčkovým jménem, bylo vydání sebraných spisů Václava Beneše Třebízského, jež „*byly základem, na němž rostlo a vyrostlo nakladatelství Topičovo v mohutný podnik, jenž umožnil pozdější nakladatelskou činnost.*“³⁴ Po náhlém úmrtí zakladatele firmy Františka Šimáčka v roce 1885 získal František Topič firmu i koncesi na své jméno.

³¹ BLEKASTAD - TOPIČOVÁ, M. Bestia triumphans. Literární noviny [online]. 7. 1. 1993, roč. 4, č. 1, s. 16 [cit. 2017-05-05]. Dostupné z <<http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=LitN/4.1993/1/16.png>>.

³² ZACH, Aleš. *Topičův dům: nakladatelské příběhy 1883 - 1949: kat. výstavy, Praha 5. - 31. říjen 1993*. Praha: Klub Obratník, 1993. 61 s., obr. na příl. s. 51.

³³ Pamětník Leoš Karel Žižka napočítal v úseku od Národního divala k Perlové ulici celkem 11 knihkupectví. ZACH, Aleš. *Topičův dům: nakladatelské příběhy 1883 - 1949: kat. výstavy, Praha 5. - 31. říjen 1993*. Praha: Klub Obratník, 1993. 61 s., obr. na příl. s. 5.

³⁴ KUBÍČEK, J. *Muž práce*. Praha: Gremium knihkupců a nakladatelů, 1934. s. 15.

A jaký byl František Topič? Jeho současníci ho shodně vykreslují jako zamklého, přísně vyhlížejícího člověka, který ale držel slovo a veškeré úsilí věnoval rozvoji svého podniku. Podobně jej popsal i spisovatel Ignát Herrmann ve své knize *O živých, o mrtvých: „Pan Topič nikdy mnoho nemluvil. Spíše člověk musil rozumět jeho mlčení (...). Bylo nesnadno proniknouti pod jeho zasmušilý výraz tváře.“*³⁵

I přes svou uzavřenost se aktivně zapojoval do veřejného života. Byl členem a starostou Spolku českých knihkupců a nakladatelů, spoluzakladatelem České grafické unie a podílel se i na reorganizaci pražské městské knihovny.³⁶ Aktivně se projevil také ve sporu s biskupem Edvardem Brynychem, který ho obvinil z toho, že vydává bezbožné spisy. Topič podal na Brynycha žalobu pro urážku na cti³⁷ a ten se mu následně veřejně omluvil na stránkách Národních listů.³⁸

František Topič neměl politické ambice, ale jeho snaha o vydávání původní české tvorby v druhé polovině 19. století se dá přesto považovat za politickou. Stejně jako ostentativní nezájem o německou produkci, který se odrážel i v absenci německy psaného nápisu nad vchodem jeho firmy.³⁹

Topičovu cílevědomost a podnikavost dokládá i další vzpomínka Ignáta Herrmanna na uzavření smlouvy s Janem Nerudou. Neruda nebyl spokojen se svým dosavadním nakladatelem, neboť „některé svazky jeho proslulých feuilletonů byly konečně rozprodány, některých bylo na mále, ale k novému vydání nedocházelo. Neruda čekal, ale nedočkával se.“⁴⁰ Této situace využil František Topič, osobně za Nerudou zašel a získal ho tak pro své nakladatelství. V roce 1891 vyšla Nerudovi u Topiče kniha dosud nevydaných fejetonů pod názvem *Drobné klepy* a to v pěkné úpravě, i když s nepřilíš povedenou podobiznou, jak zmiňuje dobový časopis Čas.⁴¹

Od ostatních nakladatelů se Topič lišil svým výrazným zájmem o umění, který se

³⁵ HERRMANN, Ignát. *O živých, o mrtvých: kniha drobných vzpomínek. Díl III.* Prvé knižní vydání. V Praze: Topičova edice, [1940]. 252 - [II] s. Sebrané spisy Ignáta Herrmanna; Díl. L., s. 190.

³⁶ NOSOVSKÝ, K. *Knihopisná nauka a vývoj knihkupectví československého.* Praha: vlastním nákladem, 1927. s. 480.

³⁷ ÚSTAV PRO ČESKOU LITERATURU. *Čas* [online]. 1893, roč. 7, č. 1, s. 14 [cit. 2018-12-01]. Dostupné z <<http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=Cas/7.1893/1/14.png>>.

³⁸ MORAVSKÁ ZEMSKÁ KNIHOVNA. *Národní listy* [online]. 1893, roč. 33, č. 6, s. 6 [cit. 2018-12-01]. Dostupné z <<http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/view/uuid:f3937657-435d-11dd-b505-00145e5790ea?page=uuid:6efc863b-435f-11dd-b505-00145e5790ea>>.

³⁹ BLEKASTAD - TOPIČOVÁ, M. *Bestia triumphans.* Literární noviny [online]. 7. 1. 1993, roč. 4, č. 1, s. 16 [cit. 2017-05-05]. Dostupné z <<http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=LitN/4.1993/1/16.png>>.

⁴⁰ HERRMANN, Ignát. *O živých, o mrtvých: kniha drobných vzpomínek. Díl III.* Prvé knižní vydání. V Praze: Topičova edice, [1940]. 252 - [II] s. Sebrané spisy Ignáta Herrmanna; Díl. L., s. 197 - 198

⁴¹ ÚSTAV PRO ČESKOU LITERATURU. *Čas* [online]. 1891, roč. 5, č. 49, s. 784 [cit. 2018-12-01]. Dostupné z <<http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=Cas/5.1891/49/784.png>>.

odrážel i v péči, jež věnoval výtvarné podobě svých knih. Později si také otevřel vlastní galerii a dokonce organizoval zájezdy na Světovou výstavu v Paříži (1900). Byl také sběratelem umění, zajímaly ho především kresby, návrhy a skici z druhé poloviny 19. století. Po předčasné smrti Ludka Marolda se projevil jako muž činu, když se vydal do Londýna a do Paříže, aby skoupil jeho pozůstalost a posléze ji vystavil ve svém salonu.⁴²

Jako zaměstnavatel si potrpěl na spolehlivý a pracovitý personál, který většinou sám vyučil. Šel svým zaměstnancům příkladem a „*byl každého rána první na místě, večer odcházel jako poslední.*“⁴³ František Topič byl zdatný podnikatel s nesporným obchodním talentem, a pro své současníky i následovatele byl „*živým příkladem svými osobnostními vlastnostmi, svou obdivuhodnou pílí, agilností, neumdlévající pracovitostí, vytrvalostí a při tom opravdovou skromností.*“⁴⁴

⁴² ŠTEMBERA P. In ZACH, Aleš. *Topičův dům: nakladatelské příběhy 1883 - 1949: kat. výstavy, Praha 5. - 31. říjen 1993*. Praha: Klub Obratník, 1993. 61 s., obr. na příl. s. 34 – 35.

⁴³ BLEKASTAD - TOPIČOVÁ, M. Bestia triumphans. *Literární noviny* [online]. 7. 1. 1993, roč. 4, č. 1, s. 16 [cit. 2017-05-05]. Dostupné z <<http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=LitN/4.1993/1/16.png>>.

⁴⁴ KUBÍČEK, J. *Muž práce*. Praha: Gremium knihkupců a nakladatelů, 1934. s. 13.

3 Topičovo nakladatelství

3.1 Vývoj nakladatelství

Po získání vlastní koncese 19. prosince 1885 vedl František Topič původní Šimáčkovu firmu pod svým jménem a ještě téhož roku ji rozšířil o obchod s uměleckými výrobky a hudebninami.⁴⁵ Rostoucí firmě přestaly původní prostory brzy stačit a roku 1894 se knihkupectví rozšířilo přes celé průčelí domu. Spolu s ním vznikla i výstavní síň v nádvoří přístavbě – (první) Topičův salon.⁴⁶ Jednalo se o soukromou galerii, která představovala zájemcům z řad veřejnosti soudobé české a zahraniční umělce a to od konzervativních autorů až po modernisty. (Viz kapitola 3.7)

Firma se nadále rozvíjela a roku 1905 koupil František Topič sousední dům č. 11 a podle návrhu Osvalda Polívky ho přizpůsobil pro potřeby knihkupectví, nakladatelství, salonu i bydlení své rodiny. Do domu jenž, *demonstroval duchovní atmosféru podniku, představujícího vyvrcholení snah sebevědomého českého měšťanstva*,⁴⁷ se závod přestěhoval v létě následujícího roku.

Roku 1913 byla firma reorganizována ve veřejnou obchodní společnost, jejímiž společníky se kromě manželů Topičových stal i jejich jediný syn Jaroslav. Hlavní slovo při rozhodování ale zůstalo na rodičích. V roce 1923 se firma rozrostla o dům na Vinohradech v tehdejší ulici Čelakovského 52 (dnes Jana Masaryka 56), do něhož se přesunula expedice nakladatelství a zároveň zde vznikl i sklad. Další stavební úpravy proběhly v roce 1925 s cílem modernizovat přízemí domu a portál obchodu. *Adaptaci předcházela výprodej skladu, který předjal další osud firmy, nezadržitelně ustupující z výsluní českého nakladatelského podnikání*.⁴⁸ V roce 1934 po vstupu do Klubu moderních nakladatelů Kmen se zdálo, že nastane nová éra firmy podpořená moderním programem, ale tyto naděje se nenaplnily, neboť nástupce firmy – syn Jaroslav Topič 25. března 1936 zemřel. Terezie Topičová zemřela již v roce 1924 a František Topič tak zůstal jediným majitelem firmy. Na podzim 1936 proto prodal knihkupectví, včetně firemního názvu, i dům na Ferdinandově třídě, a to Jaroslavu

⁴⁵ Od prodeje hudebnin posléze upustil, protože se na ně specializovalo nově vzniklé hudební nakladatelství Mojmir Urbánka sídlící na téže ulici. BLEKASTAD - TOPIČOVÁ, M. Bestia triumphans. Literární noviny [online]. 7. 1. 1993, roč. 4, č. 1, s. 16 [cit. 2017-05-05]. Dostupné z <<http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=LitN/4.1993/1/16.png>>.

⁴⁶ První Topičův salon fungoval do května roku 1899. ZACH, Aleš. *Stopami pražských nakladatelských domů. Procházka mizející paměti českých kulturních dějin*. 1. vydání. Praha: Thyrsus, 1996. s. 18.

⁴⁷ ZACH, Aleš. *Stopami pražských nakladatelských domů. Procházka mizející paměti českých kulturních dějin*. 1. vydání. Praha: Thyrsus, 1996. s. 20.

⁴⁸ Tamtéž, s. 21.

Stránskému, majiteli nakladatelství František Borový a Lidových novin. Po aukci uměleckých děl z Topičova salonu a soukromých sbírek Františka a Milady Topičových oba z Topičova domu odešli. Snacha Milada se přestěhovala do vinohradského domu, kde po získání vlastní koncese v roce 1937 pokračovala v nakladatelské činnosti pod názvem *Topičova edice* a to až do roku 1949, kdy byl podnik znárodněn.⁴⁹

Nakladatel František Topič zemřel 29. března 1941 v Praze.

3.2 Orientace knihkupectví a nakladatelství

„Program závodu vybudoval Topič na ověřených hodnotách národně výchovného proudu soudobé české poezie a prózy a na výpravných uměleckých publikacích, jejichž vydávání spojil s otevřením uměleckého oddělení knihkupectví s nabídkou autorských kopií i reprodukcí populárních děl soudobého českého umění.“⁵⁰

Vlastenecké zaměření nakladatelství se dá nejlépe demonstrovat na výčtu jmen literátů, jejichž díla Topič vydával. Ke kmenovým autorům nakladatelství patřili kromě již zmíněného Václava Beneše Třebízského i Ignát Herrmann, Svatopluk Čech či Jan Neruda. Mimo to vydával Topič i některá díla dalších domácích autorů jako byli Karel Havlíček Borovský, Viktor Dyk, Božena Němcová, Karel Leger a další.⁵¹ Až na počátku 20. století došlo i na vydávání překladové literatury, která se později stala doménou Topičova syna Jaroslava a jeho ženy Milady.

Oproti nakladatelství se knihkupectví profilovalo jako moderní podnik přinášející čtenářům novinky ze zahraničí, především frankofonní, literatury a bylo tedy pravým opakem konzervativního nakladatelství. Toto potvrzuje i školní vzpomínka historika Zdeňka Kalisty: *„Zašel jsem nejprve k Topičovi na Národní třídě. Jeho výklady byly plny knih – a nejen českých! Spatřil jsem tu zejména hodně knih francouzských – mezi nimi i Vildracův Livre d'amour a hned vedle něho Compagnons Georgese Duhamela (...).“⁵²* Kromě knih tu byly k dostání i cizojazyčné časopisy a noviny, které Topičovi zprostředkovávali jeho obchodní zástupci ve Vídni, Lipsku, Paříži, Londýně, Miláně, New Yorku a dalších metropolích.⁵³ Na expedici francouzských časopisů měl navíc Topič monopol pro celé

⁴⁹ ZACH, Aleš. *Topičův dům: nakladatelské příběhy 1883 - 1949: kat. výstavy, Praha 5. - 31. říjen 1993*. Praha: Klub Obratník, 1993. 61 s., obr. na příl. s. 51.

⁵⁰ ZACH, Aleš. *Stopami pražských nakladatelských domů. Procházka mizející paměti českých kulturních dějin*. 1. vydání. Praha: Thyrsus, 1996. s. 18.

⁵¹ NOSOVSKÝ, K. *Knihopisná nauka a vývoj knihkupectví československého*. Praha: vlastním nákladem, 1927. s. 481 – 482.

⁵² KALISTA, Zdeněk. *Po proudu života. 1*. Vyd. 1. Brno: Atlantis, 1997. 827 s. ISBN 80-7108-126-4. s. 514.

⁵³ NOSOVSKÝ, K. *Knihopisná nauka a vývoj knihkupectví československého*. Praha: vlastním nákladem, 1927.

Československo. Pokrokovost prokázalo knihkupectví také, když jako první zavedlo moderní samoobslužný prodej namísto dosavadního pultového. I podle pamětníka J. Kubíčka šlo o „odvážný krok, neboť naše obecnost nebylo a není vychováno k takové vyspělosti, aby mělo pro to náležité pochopení a uznání.“⁵⁴

Topič, jenž sám pocházel z venkovského prostředí, usiloval o to aby se česká kniha dostala i k nemajetným čtenářům a za tímto účelem vydával knihy sice cenově dostupné, ale zároveň v náležité grafické úpravě. Také J. Otto a J. Vilímek dbali na výtvarnou stránku svých knih, avšak u Topiče byla tato snaha podložena i jeho zájmem o výtvarné umění. Topič se nebál investovat a nést případné finanční riziko spojené např. s prodlevou ilustrátora. Postupně spolupracoval s celou řadou výtvarníků. Nejvýznamnějším z nich byl pravděpodobně Viktor Oliva (1861 – 1928), který v osmdesátých letech 19. století vtiskl Topičovým knihám jednotný styl. Ačkoliv zároveň spolupracoval i s J. Ottou a J. Vilímkem, u Topiče mohl naplno uplatnit svou všestrannost. Věnoval se ilustraci, navrhování obálek i knižních vazeb. Na počátku 20. století na Viktora Olivu v duchu secese navázali výtvarníci Jaroslav Benda a Josef Wenig. Ve dvacátých letech minulého století začal pro Topiče pracovat Cyril Bouda, který se o desetiletí později stal kmenovým výtvarníkem, a zůstal jím i v pozdějším nakladatelství Topičova edice Milady Topičové.⁵⁵

3.3 Propagace a reklama knihkupectví a nakladatelství

Ve druhé polovině 19. století představovaly důležitý způsob propagace zboží výkladní skříně. První nechal zřídit již František Šimáček v srpnu 1883, poté co se jeho knihkupectví přestěhovalo na Ferdinandovu třídu. S dalším rozšířením a adaptací knihkupectví v roce 1894 se proto automaticky rozšířila nejen prodejní, ale i reklamní plocha. Design nových výkladních skříní byl účelně jednoduchý, aby dal vyniknout nabízenému sortimentu.⁵⁶ Vystavovány byly nejen knižní publikace, ale též umělecká díla a reprodukce z Topičova obchodu s uměleckými výrobky.

Vývoj a narůstající konkurence si ovšem žádaly nové způsoby propagace. František Topič si toho byl vědom a začal k reklamě využívat plakáty. I Topičovi kolegové z trojhvězdí, J. Vilímek s J. Ottou, posléze zařadili plakáty do propagace svého závodu, ovšem Topič „jako

s. 483.

⁵⁴ KUBÍČEK, J. Muž práce. Praha: Gremium knihkupců a nakladatelů, 1934. s. 24.

⁵⁵ ZACH, Aleš. *Topičův dům: nakladatelské příběhy 1883 - 1949: kat. výstavy, Praha 5. - 31. říjen 1993*. Praha: Klub Obratník, 1993. 61 s., obr. na příl. s. 16- 21.

⁵⁶ BROŽOVÁ Kristýna et al. *Topičův salon 94-99*. Praha: Společnost Topičova salonu, 2015. 134 stran. ISBN 978-80-905744-4-1. s. 32.

*jeden z prvních u nás vědomě užíval plakátu k propagaci i jiných než materiálních statků.*⁵⁷ Jednalo se o plakáty spojené s galerií – Salonem, jež upozorňovaly potenciální návštěvníky na probíhající výstavy a nabízené zboží. I v této oblasti se prosadil malíř, kreslíř a ilustrátor Viktor Oliva. Plakáty, které měly za cíl propagovat knihy, byly většinou pouhými zvětšenými reprodukcemi obálek, což sice podporovalo prodej, ale scházela jim povaha a velkolepost tradičních pouličních plakátů. Naopak pro potřeby Salonu vytvořil V. Oliva tři univerzální plakáty, na které bylo možné dotisknout údaje o probíhající výstavě. Díky těmto plakátům se Olivovo dílo dostalo i mimo české území na zahraniční výstavy. Spolupráce Františka Topiče a Viktora Olivy tak byla oboustranně výhodná. Viktor Oliva se kromě zviditelnění své práce dočkal i první a zároveň jediné souborné výstavy, kterou pro něj Topič uspořádal v roce 1896.⁵⁸ František Topič naproti tomu získal možnost aktivně se podílet na rozvoji českého plakátu⁵⁹ a šířit povědomí o českém výtvarném umění v zahraničí.

Reklamu Topič využíval od svých nakladatelských začátků. Hned jeho první nakladatelský počín – *Sebrané spisy* Václava Beneše Třebízského, provázela nebývalá reklamní kampaň. Jak uvádí Jan Kubíček,⁶⁰ první díl Sebraných spisů byl původně vydán v šestiarchových svazcích po 50 krejcarech. Do širšího povědomí čtenářů se ale firma dostala až díky levným vydáním téhož díla. První laciné vydání vyšlo v říjnu 1905 v pětiarchových sešitech a stálo pouze 20 haléřů. Aby Topič přitáhl ke svému podniku pozornost, zorganizoval ojedinelou propagační akci - rozeslal 200 000 reklamních kusů po celém českém území. Investoval značné finanční prostředky a „jistě s úzkostí a obavou se plnilo srdce podnikavého nakladatele, který sledoval pak zpětnou vlnu ukázkové agitace, kdy se zase agitační materiál vracel. Nebylo tu až dosud zkušeností ani tradice u tak rozsáhlé agitace, ani u spolupracujícího, tentokrát již většího personálu firmy.(...) Bylo potřebí delší doby a vydání dalších sešitů, než bylo možno konstatovati naprostý úspěch tohoto velkolepého podniku i po stránce obchodní.“⁶¹ Právě mimořádný úspěch Třebízského Spisů umožnil Topičovi pokračovat ve vydávání dalších titulů a pomohl mu vybudovat svůj nakladatelský podnik.

Rozsáhlá reklamní kampaň předcházela i vydání Čechova *Pravého výletu pana*

⁵⁷ ŠTEMBERA in ZACH, Aleš. *Topičův dům: nakladatelské příběhy 1883 - 1949: kat. výstavy, Praha 5. - 31. říjen 1993*. Praha: Klub Obratník, 1993. 61 s., obr. na příl. s. 33.

⁵⁸ tamtéž

⁵⁹ Topič plakáty také vystavoval a to během působení prvního Salonu (1894 – 1899). Poprvé se jednalo o návrhy na plakát pro Výstavu architektury a inženýrství, poté o výstavu A. Muchy, jež obsahovala kromě slavných pařížských plakátů a jejich návrhů i ilustrace a další díla. ŠTEMBERA P. in ZACH, Aleš. *Topičův dům: nakladatelské příběhy 1883 - 1949: kat. výstavy, Praha 5. - 31. říjen 1993*. Praha: Klub Obratník, 1993. 61 s., obr. na příl. s. 33 – 34.

⁶⁰ KUBÍČEK, J. *Muž práce*. Praha: Gremium knihkupců a nakladatelů, 1934. s. 15 – 16.

⁶¹ Tamtéž, s. 16 – 17.

Broučka do Měsíce (1888) a promítla se i do neuvěřitelného úspěchu *Písni otrocka* (1895), jejichž první náklad byl okamžitě rozebrán a následujícího roku dosáhl titul dalších 23 vydání.⁶² Osobní vzpomínku na propagační akci na podporu své knihy *U snědeného krámu* zaznamenal také spisovatel Ignát Herrmann. Během jeho pobytu v Paříži v říjnu 1889 mu Topič zaslal „bílý plakát s modrým tiskem, oznamující obrovskými písmeny vydávání *Snědeného krámu po sešitech*. Zkoprněl jsem až nad tím senačním návštěvím (...) Ohláška knihy v takových rozměrech bylo v Praze do té doby něco naprosto neobvyklého. Polévalo mě horko při pomyslení, jak to dále dopadne.“⁶³ I tato akce byla komerčně úspěšná a Herrmannovi vyšly u Topiče další, neméně úspěšné, tituly.

Tyto velkolepé reklamní akce doplňoval Topič i tradičními způsoby propagace. Využíval inzerce, reklamních letáků, nakladatelských prospektů, reklamních pohlednic a fotografií a zároveň vydával katalogy a propagační periodika jako např. *Topičův Věstník*⁶⁴ nebo almanachy k příležitosti čtyřicátého⁶⁵ a padesátého⁶⁶ výročí nakladatelství, které kromě seznamu knih, obrazů a plastik obsahovaly i literární příspěvky od spolupracovníků nakladatelství.

3.4 Edice Topičova nakladatelství

Ačkoliv první edici v českých zemích můžeme datovat do roku 1846, kdy začal Ignát Leopold Kober vydávat svou sbírku německých románů *Album*, k výraznějšímu zakládání edičních řad došlo až s novou generací nakladatelů. Své edice, tehdy zvané bibliotéky, knihovny, knihovny apod. měly všechny významné nakladatelské závody. Ediční řady odrážely profilové zaměření jednotlivých nakladatelství a přispívaly k jejich odlišení. Edice navíc umožnila nakladateli zacílit svou produkci na konkrétní okruh čtenářů. Například J. R. Vilímek mladší vydával edice pro mládež, J. Otto naproti tomu i edice pro náročnější čtenáře jako *Osvěta lidu* nebo *Politická bibliotéka*.⁶⁷

František Topič si získal oblibu čtenářské veřejnosti svými edicemi soudobé krásné literatury. První edici vytvořil deset let po zahájení své nakladatelské činnosti v roce 1895. Jednalo se o *Čítárnu Švandy dudáka* redigovanou Ignátem Herrmannem. Název převzala od

⁶² ZACH, Aleš. *Topičův dům: nakladatelské příběhy 1883 - 1949: kat. výstavy, Praha 5. - 31. říjen 1993*. Praha: Klub Obratník, 1993. 61 s., obr. na příl. s. 6.

⁶³ *Almanach k čtyřicátému výročí založení závodu F. Topič v Praze. 1883-1923*. Praha: F. Topič, 1923. s. 8.

⁶⁴ *Topičův věstník*. Praha: F. Topič, 1920-1921.

⁶⁵ *Almanach k čtyřicátému výročí založení závodu F. Topič v Praze. 1883-1923*. Praha: F. Topič, 1923.

⁶⁶ KNAP, Josef, ed. *Topičův almanach 1883-1933*. V Praze: F. Topič, 1933.

⁶⁷ HALADA, Jan. *Člověk a kniha: Úvod do nakladatelské specializace*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1993. 120 s. ISBN 80-7066-767-2. s. 95 – 96.

Herrmannova časopisu *Švanda dudák* a v jeho duchu se soustředila na vydávání soudobé humoristické literatury. Dalším mezníkem v programu nakladatelství se stala edice *Paleček* z roku 1901 orientovaná na překladovou literaturu.⁶⁸

V Topičově nakladatelství vyšlo mezi lety 1884 - 1936 celkem 32 edic nejružnějšího zaměření, z čehož 12 zaniklo po dvou letech existence či ještě dříve. Značné množství edic bylo ukončeno ve 20. letech 20. století – např. *Francouzská knihovna*, *Americká knihovna* nebo *Hovory básníků*. Často také docházelo k vzájemnému překrývání edic. Např. edice *Skautské večery* byla založena roku 1922, kdy stále vycházela úspěšná a stejně zaměřená edice *Povídky o zvířatech*. Naopak progresivním počinem z 20. let 20. století bylo založení edice *Žena* (1926) – nebeletristické edice věnované ženám a redigované ženami. Jak uvádí Janáková,⁶⁹ po vzniku nového státu se Topič snažil „ovládnout všechny obory současné české literatury. Množství edic se promítlo do výtvarné podoby jako koncepční roztržitost a bezradnost. (...) Knižní úprava se v té době pohybovala ve dvou nesourodých polohách: běžná produkce podprůměrné úrovně a bibliofilie.“

Při bližším pohledu na ediční program je patrné, jak si podnik navzdory běhu času zachovával svůj tradiční, později až konzervativní, charakter. I v nově vzniklém Československu byly stále vydávány edice, jejichž obsah tvořila díla autorů éry dávno minulé a jen zřídka a spíše šťastnou náhodou se tu objevil i zástupce moderní, soudobé, literatury. Až v poslední vydané edici - *Topičových Bílých knihách* se nakladatelství otevřelo soudobé literatuře. Toto nakladatelské vzednutí ale ukončila předčasná smrt Jaroslava Topiče.

Na základě studia literatury, především Topičova almanachu ke čtyřicátému a padesátému výročí založení nakladatelství a publikace *Topičův dům* od Aleše Zacha,⁷⁰ jsem vytvořila následující přehled jednotlivých a také úplný seznam edic, který je uveden v příloze této práce.⁷¹

⁶⁸ ZACH, Aleš. *Topičův dům: nakladatelské příběhy 1883 - 1949: kat. výstavy, Praha 5. - 31. říjen 1993*. Praha: Klub Obratník, 1993. 61 s., obr. na příl. s. 8.

⁶⁹ Tamtéž, s. 22.

⁷⁰ ZACH, Aleš. *Topičův dům: nakladatelské příběhy 1883 - 1949: kat. výstavy, Praha 5. - 31. říjen 1993*. Praha: Klub Obratník, 1993. 61 s., obr. na příl. s. 8.

⁷¹ K edicím *Výběr přednášek pro lidovou výchovu a lidové vzdělání*, *Knihovna Těšnopisné besídky* a *Práce a příroda* jsem kromě doby jejich trvání nenalezla více informací a proto jsou uvedeny pouze v celkovém výčtu edic.

Francouzská a Polská bibliotéka (obě 1884) byly edice určené pro zájemce o studium cizích jazyků a Topič je vydal ještě na Šimáčkovu koncesi. Knihy vydané ve Francouzské bibliotéce obsahovaly české poznámky a slovník. V Polské bibliotéce byl vydán pouze jeden titul a to *Pan Geldhab* (A. Fredro - 1884).

Čítárna Švandy dudáka (1895 – 1910) redigovaná Ignátem Herrmannem se soustředila na domácí prozaickou literaturu a to hlavně humoristickou. Kromě Herrmanna (*Ztřeštěné historky* – 1902) do ní přispěli i Karel M. Čapek Chod (*Nedělní povídky* – 1897), Karel Václav Rais (*Za světem: dva obrazy z hor* – 1896) a další.

Edice **Paleček** (1901 – 1905) byla první edicí, která přinesla překladovou literaturu. Shodně se starší Čítárnou Švandy dudáka šlo o literaturu humoristickou. Vyšly zde např. *Tři muži ve člunu* (J. K. Jerome - 1902), ale i díla autorů píšících francouzsky (A. Daudet: *Tartarin na Alpách* - 1905) a rusky (A. P. Čechov: *Povídky a humoresky* - 1903). Paradoxní je, že kniha J. K. Jeroma v době svého vydání u Topiče zapadla a úspěch slavila až o dvacet let později v nakladatelství Aloise Srdce.⁷²

Knižnice **Osení** (1908 – 1928), s podtitulem *Knihy mladých čtenářů*, byla první Topičovou edicí pro mládež a některé tituly byly napsány přímo pro potřeby této nově vzniklé edice. Byla redigovaná učitelem a autorem knih pro děti Adolfem Wenigem a kromě široké škály původní a přeložené beletrie přinesla knižnice i naučné tituly a tituly oslavující osobnosti českého umění. Z uvedených jmenujme např. *Tři povídky* (B. Benešová - 1914), *Z mého života* (J. W. Goethe - 1914), *Patero obrazů z dějin knihy* (A. Novák - 1911), *Z povídek a legend* (S. Lagerlöfová - 1921) a jiné.

Topičův sborník vybrané četby redigovaný Karlem Rožkem v sobě spojoval českou literaturu se zahraniční a cílil na široké čtenářské vrstvy. Tato edice, vydávaná mezi lety 1909 a 1913, přinesla nová vydání českých prozaiků z 19. století jako např. *Jen tři léta!* (K. Sabina - 1910), *Povídky, arabesky a pověsti* (J. Neruda - 1909) atd. Vyšly zde též překlady z francouzštiny jako *Paní Bovaryová* (G. Flaubert - 1913), *Sen* (E. Zola - 1912), ale i polštiny, ruštiny a švédštiny. Roku 1913 postoupila edice své jméno nově založenému měsíčníku a na její činnost navázala edice nová – *Knihy Topičova sborníku*.

⁷² ZACH, Aleš. *Topičův dům: nakladatelské příběhy 1883 - 1949: kat. výstavy, Praha 5. - 31. říjen 1993*. Praha: Klub Obratník, 1993. 61 s., obr. na příl. s. 8.

Vzdělávací knihovna českého venkova vytvořila dvě řady (1910 – 1913; 1912 – 1916) a stejně jako mladší **Knihovna historických románů a povídek** (1923 – 1930) měla svůj základ v novém vydání spisů V. B. Třebízského a nových vydáních starších titulů převzatých z jiných edic, hlavně z *Topičova sborníku vybrané četby*.

Sbírka souvislé četby školní (1910 – 1948) byla v pořadí druhou edicí věnovanou mládeži a zároveň první edicí redigovanou literárním historikem a středoškolským učitelem Josefem Strejčkem. Překvapivě to byla právě tato edice vytvořená podle středoškolských osnov, jež se nakonec stala nejdéle vydávanou edicí v historii nakladatelství. Sestávala téměř výhradně z ukázek děl spisovatelů z řad májovců a lumírovců „jen s opatrnými exkurzemi do novější doby.“⁷³ Z titulů jmenujme *Balady a romance* (J. Neruda - 1930), *Lovcovy zápisky* (I. S. Turgeněv - 1912), *Epos a drama* (O. Hostinský - 1911) nebo *Vybraná Lyrika* Viktora Dyka (1912), která měla mládeži představit jeho tvorbu a znovu vyšla jako součást této edice až o dvacet let později redigovaná přímo autorem.⁷⁴

Edice **Duch a svět** (1913 – 1926) byla populárně-naučnou knižnicí, která se snažila poutavou formou přiblížit čtenářům poznatky ze všech oborů přírodních a společenských věd ale i umění. Poznávacím znamením této edice byla také „výrazná anonymní grafická úprava.“⁷⁵ Vyšly zde tituly jako například *Protireformace v Čechách* (H. Opočenský - 1914), *Kritika literární, zásady a praxe* (A. Novák - 1916), *Pragmatismus čili Filozofie praktického života* (K. Čapek - 1918), *O jídle a pití jinde a jindy* (J. G. Jarkovský - 1918) a mnohé další.

Knihy Topičova sborníku (1914 – 1926), redigované zpočátku Janem Boreckým a později Adolfem Wenigem, byly edicí sestavovanou z archů beletristických děl, jež byly součástí každého čísla *Topičova sborníku vybrané četby*. Edice zahrnovala knihy původní i přeložené. Z titulů jmenujme např. *Fany* (A. M. Tilschová - 1918), *Tajemství srdcí* (R. Jesenská - 1918) nebo zahraniční *Nové povídky tisíce a jedné noci* (R. L. Stevenson - 1922) či *Almayerův blud* (J. Conrad – 1919) dnes známý jako Almayerův vzdušný zámek.

⁷³ ZACH, Aleš. *Topičův dům: nakladatelské příběhy 1883 - 1949: kat. výstavy, Praha 5. - 31. říjen 1993*. Praha: Klub Obratník, 1993. 61 s., obr. na příl. s. 9.

⁷⁴ ÚSTAV PRO ČESKOU LITERATURU. *Rozhledy po literatuře a umění* [online]. 15. 5. 1932, roč. 1, č. 8, s. 64 [cit. 2018-12-01]. Dostupné z <<http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=Rozhledy/1.1932/8/64.png>>.

⁷⁵ ZACH, Aleš. *Topičův dům: nakladatelské příběhy 1883 - 1949: kat. výstavy, Praha 5. - 31. říjen 1993*. Praha: Klub Obratník, 1993. 61 s., obr. na příl. s. 9.

Na počátku úspěšné překladové edice **Povídky o zvířatech** (1915 – 1927) bylo vydání tří stejnojmenných svazků próz E. T. Setona (1915). Na ně navázala další díla přeložená z angličtiny, dánštiny, němčiny, polštiny a ruštiny. V čtenářích měla tato edice vzbuzovat „vedle čtenářského zájmu i lásku ke zvířatům a nabádání k jejich ochraně.“⁷⁶ Kromě Setonovy tvorby zde vyšlo např. i *Volání divočiny* Jacka Londona (1919).

Edice **Umělecké památky** (1916 – 1924) řízená historikem umění Václavem Vilémem Štechem sestávala z drobných monografií a vycházely v ní publikace pojednávající detailně o jednom uměleckém období, tvorbě konkrétního umělce nebo nejvýznamnějších památkách v určité lokalitě a také o již zaniklých památkách. Výhodou této edice byl její malý formát a nízká cena. Vyšel zde např. *Karlův most* (K. Novotný – 1917), *Litomyšl* (A. Novák - 1916), *Chrám sv. Panny Barbory v Kutné Hoře* (V. Till - 1918) nebo *Pražské hřbitovy I.* (Z. Wirth - 1923).

Knižnicí nazvanou **Topičovy dobré knihy původní** (1916 – 1926) se rozrostl okruh česky píšících autorů, jejichž díla nakladatelství přinášelo. Knižnice nabízela oddechové tituly jako např. *Pepánek Nezdera* (F. Župan - 1907), *Sladké nesmysly* (K. Šípek - 1920) nebo první rozsáhlejší román Olgy Scheinplugové *Pod ličidlem* (1926), který byl dobovou recenzí považován za průměrné, schematické dílo s předvídatelným dějem.⁷⁷ Podle Aleše Zacha⁷⁸ tato „edice nepřinesla jediný výrazný titul a nakladatelství se postupně zaměřovalo spíše na produkci překladovou.“

Edice **Topičovy dobré knihy přeložené** (1916 – 1927) zahrnovala převážně překlady z francouzštiny např. *Oheň* (H. Barbusse - 1917), *Petríček* (A. France - 1920), *Podzim Ženy* (M. Prévost - 1918), ale i z ruštiny (F. M. Dostojevskij, M. Gorkij), polštiny, němčiny (G. Meyrink- *Golem - 1916*, M. Brod), angličtiny (J. London, H. G. Wells) a skandinávských jazyků. Také tato edice zapadla mezi podobnými edicemi oddychového čtiva, jež vydávali ostatní nakladatelé. Atraktivitu knih navíc snižovala jejich odpudivá vnější úprava.⁷⁹

⁷⁶ *Almanach k čtyřicátému výročí založení závodu F. Topič v Praze. 1883-1923.* Praha: F. Topič, 1923. s. 26

⁷⁷ ÚSTAV PRO ČESKOU LITERATURU. *Literární svět* [online]. 20. 10. 1927, roč. 1, č. 2, s. 4 [cit. 2018-12-01]. Dostupné z <<http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=LitS/1.1927-1928/2/4.png>>.

⁷⁸ ZACH, Aleš. *Topičův dům: nakladatelské příběhy 1883 - 1949: kat. výstavy, Praha 5. - 31. říjen 1993.* Praha: Klub Obratník, 1993. 61 s., obr. na příl. s. 10.

⁷⁹ tamtéž

Knižnice **Hovory básníků** (1917 – 1922), redigovaná Jaromírem Boreckým, měla ambici navázat na Nerudovy *Poetické besedy* a vydáváním českých básníků podpořit domácí poetickou tvorbu. To se jí podařilo naplnit pouze u prvního vydaného titulu, jímž byly roku 1917 *Noci chiméry* od Viktora Dyka. Další vydané tituly byly vinou omezené redakce spíše průměrné. Jednalo se např. o *Jeřabiny* (J. Haasz - 1918), *Skalné pláně* (J. Holý - 1919) aj.

Knižnice **Doby, postavy a díla** (1918) s podtitulem „Sbírka ilustrovaných monografií uměleckých“ byla další edicí zaměřenou na výtvarné umění. Cílem vydávaných titulů bylo poskytnout čtenářům plasticky zpracované dějiny umění a seznámit je s významnými umělci. Na rozdíl od edice *Umělecké památky*, ale vycházela pouze v roce 1918 a poté zanikla. Součástí každého titulu byla i bohatá obrazová příloha, jako u knihy *Rudolf II., milovník umění a sběratel* (F. X. Harlas - 1918) s 52 ilustracemi nebo *Česká koruna královská a koruny panovníků do XVII. století* (K. Chytil - 1917) s 45 ilustracemi.

Další Topičova edice vydaná již v novém státě dostala název **České hlavy** (1918 – 1925) a sestávala ze životopisných medailonů významných českých osobností přítomnosti, ale hlavně minulosti. Nejvíce byli zastoupeni spisovatelé jako např. *J. Vrchlický* (V. Brtník – 1922), *J. S. Machar* (V. Martínek – 1920), *A. Jirásek* (H. Jelínek – 1921) ale i *T. G. Masaryk* (J. Herben - 1919).

Edice **Skautské večery** (1922 – 1923), zaměřená na „české skauty a přátele skautingu“ v redakci Antonína Benjamina Svojsíka, byla svým zaměřením blízká starší edici *Povídky o zvířatech*, avšak na její úspěch nenavázala a po roce zanikla. Z této edice uvedme dva tituly od Howarda Paysona – *Skauti orlí družiny* (1922) a *Skauti na toulkách* (1922).

Základem knižnice **Francouzská knihovna** (1923 – 1924), **Knihovna romantiků**, **Americká knihovna** (obě 1926 – 1929) a **Kruh knih odvahy** (1929) byla shodně oddechová překladová literatura. V edici Francouzská knihovna vycházely tituly od Marcela Prévosta jako např. *Zpověď milence* (1923), *Don Juanky* (1923) nebo *Slečna Camilla* (1923).

Z Americké knihovny jmenujme např. *Žena leopard* (E. St. White - 1926) nebo *Zelené paláce* (W. H. Hudson - 1926). V edici Knihovna romantiků vyšly např. *Tajnosti Londýna* (P. Féval - 1926) a *Krásná Gabriela I.-III.* (A. Maquet - 1927). Nejvýraznějším titulem Kruhu knih odvahy byl *Dobrodružný život Buffalo Billa, jak jej sám napsal* od Williama Fredericka Codyho (1929).

Pouze dva roky (1924 – 1926) byla vydávána knižnice **Trojúhelník**, jejíž program tvořila cestopisná, národopisná, právnická, ekonomická a přírodovědná pojednání. Jako příklad můžeme uvést tituly *Skauting* (J. Šimánek - 1925) a *Knižka o ochraně ptactva* (J. S. Procházka - 1925).

Knihovna Švandy dudáka (1925 – 1930) byla spjata s obnoveným časopisem a přinášela českou tvorbu, ze které zde byly zastoupeny např. *Zevlounovy povídačky* (L. Tůma - 1926), *Loupežníci z českých lesů* (K. Dewetter - 1927) nebo také novela *Lehká dívka a reportér* (K. Poláček – 1926), která mohla kvůli Poláčkovým narážkám na komunistického redaktora opětovně vyjít až v roce 1991.⁸⁰ Dále vycházely překlady z francouzštiny např. - *Jenom ne dítě!* (C. Vautel - 1925) a ruštiny - *Ironické povídky* (M. Zosčenko - 1930).

V edici **Topičova divadelní knihovna** (1926 – 1927) se čtenáři mohli seznámit s dramatickými díly. Za dobu její existence v ní ale vyšly pouze 4 svazky a po roce opět zanikla. Kromě překladů dnes neznámých her z italštiny zde vyšla reedice děl Josefa Kajetána Tyla a divadelní hra *Nesmrtelná milenka* od Františka Zavřela (1927). Ačkoliv byla Zavřelova hra inzerovaná v Topičově *Literárním světě*⁸¹ jako „zajímavá a poutavá komedie“, která měla v Národním divadle značný úspěch, byla zde na repertoáru pouze týden, během kterého dosáhla tří repríz.⁸²

První a zároveň jediná knižnice věnovaná čtenářkám – **Žena** (1926 – 1930), byla nebeletristická a sestávala z praktických příruček. Redigovala jí nejprve Milena Jesenská, od 7. svazku pak Milada Topičová. Obě její redaktorky do ní zároveň přispěly. Milada Topičová kuchařkami *Breviř kuchaření* (1928) a *Pro změnu jednotvárné kuchyně* (1926), Milena Jesenská tituly *Cesta k jednoduchosti* (1926) a *Člověk dělá šaty* (1927). Z dalších vydaných titulů jmenujme např. *Moderní domácnost* (O. Zemanová - 1928), obsahující praktické rady pro moderní hospodyně ohledně vedení domácnosti.

Edice **Levná lidová knihovna** (1928 – 1929) se zabývala vydáváním starších titulů historické prózy, které přebírala z předcházejících knižnic. Objevily se zde mimo jiné knihy od Bohumila Havlasy (*V družině dobrodruha krále* - 1928), Eduarda Herolda (*Jednota*

⁸⁰ NAKLADATELSTVÍ AKROPOLIS. *Lehká dívka a reportér* [online]. [cit. 2018-12-01]. Dostupné z <<https://akropolis.info/kniha/lehka-divka-a-reporter/>>.

⁸¹ ÚSTAV PRO ČESKOU LITERATURU. *Literární svět* [online].]. 15. 12. 1927, roč. 1, č. 6-7, s. 11 [cit. 2018-12-01]. Dostupné z <<http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=LitS/1.1927-1928/6-7/11.png>>.

⁸² NÁRODNÍ DIVADLO. *Seznam představení*. [online].]. 2018 [cit. 2018-12-01]. Dostupné z <<http://archiv.narodnidivadlo.cz/default.aspx?jz=cs&dk=SeznamPredstaveni.aspx&ic=4209&ju=0&sb=0&zz=O PR&sz=0&pn=254affcc-cb43-4078-86fe-c5544619cf67>>.

panská, Hora Kutná v XVI. Století) nebo Prokopa Chocholouška (*Templáři v Čechách* - 1929).

Nečekaný úspěch překladu biografie *Život Benjamina Disraeliho* od Andrého Mauroise (1929) a jeho další dílo *Dvě lásky Filipa Marcenata* (1929) podnítily vznik poslední edice později nazvané **Topičovy Bílé knihy** (1929 – 1936). Jak uvádí Knap,⁸³ čtenáře na první pohled upoutal především „jejich vyhraněný zevnějšek: zajímavý, poněkud vysoký formát, který potom byl u nás napodobován, klidný tisk, bílá barva obálky a na ní ve vkusné proporci posazený dřevoryt Cyrila Boudy. Elitní literární výtvar se tu snoubil s elitní knižní úpravou. Původně byly hojně zastoupeny hlavně překlady z francouzštiny (G. Duhamel, A. Gide, M. Maeterlinck aj.) a angličtiny jako např. román Američanky Helen Grace Carlisle *Krev mé krve* (1932), který J. Knap podrobně popsal v *Rozhledech*⁸⁴ jako nadčasový román z americké společnosti, který vypráví o údělu prosté ženy a jejích dětí. Naopak pozdější recenze, také publikovaná v *Rozhledech*, konstatuje, že kniha sice působí opravdově a zanechává ve čtenáři silný zážitek, ale po umělecké stránce nedosahuje vysokých kvalit a jedná se spíše o reportáž, než o román.⁸⁵

Později převládaly překlady ze skandinávských zemí, ale v menší míře i z němčiny, ruštiny a polštiny. Na překladech se podílela řada pracovníků nakladatelství, mimo jiné i dcera Milady a Jaroslava Topičových - Milada,⁸⁶ která překládala z norštiny. Z norské literatury stojí za zmínku spisovatel Olav Duun. Nejprve vyšla v této edici jeho kniha *Hoši z ostrova* (1931), která představila čtenářům do té doby neznámého spisovatele a „*tento dobrý přínos Topičových bílých knih působil silně a svěže jako opravdový závan severského vichru z pomorí (...)*“⁸⁷ Úspěch této knihy umožnil Knapovi navázat vydáním Duunova šestidílného románu *Lidé z Juuviku* (1932 – 1934), který byl v českých podmínkách přirovnáván k desetidílné kronice Josefa Holečka *Naši*.

Ojedinele zde vycházela i původní česká tvorba jako např. mimořádně populární kniha *Paměti babičky Kavalírové* (J. J. Frič; A. Kavalírová - 1930) nebo román Josefa Knapa *Vysoké jarní nebe* (1932). Ten byl příznivě přijat Janem Wenigem (syn A. Weniga, spolupracovníka F.

⁸³ KNAP, Josef. *Bez poslední kapitoly*. 1. úplné vyd. Praha: Torst, 1997. 320 s. ISBN 80-7215-024-3. s. 237.

⁸⁴ ÚSTAV PRO ČESKOU LITERATURU. *Rozhledy po literatuře a umění* [online]. J. 15. 12. 1932, roč. 1, č. 19 - 20, s. 143 [cit. 2018-12-01]. Dostupné z <<http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=Rozhledy/1.1932/19-20/143.png>>.

⁸⁵ ÚSTAV PRO ČESKOU LITERATURU. *Rozhledy po literatuře a umění* [online]. J. 15. 3. 1933, roč. 2, č. 5, s. 36 [cit. 2018-12-01]. Dostupné z <<http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=Rozhledy/2.1933/5/36.png>>.

⁸⁶ Milada Topičová (1917 – 2003) odjela v roce 1933 jako šestnáctiletá do Norska, kde se o rok později provdala za norského malíře Hallvarda Blekastada, s nímž měla sedm dětí. Byla významnou překladatelkou, kmenologičkou a na univerzitě v Oslo vyučovala historii české literatury.

⁸⁷ ÚSTAV PRO ČESKOU LITERATURU. *Rozhledy po literatuře a umění* [online]. J. 15. 9. 1932, roč. 1, č. 12, s. 89 [cit. 2018-12-01]. Dostupné z <<http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=Rozhledy/1.1932/12/89.png>>.

Topiče) na stránkách *Rozhledů po literatuře a umění*⁸⁸ jako propracovaný psychologický román, který věrně zachycuje ženskou duši a výzvy, kterým čelí institut manželství v moderní společnosti. Naproti tomu F. X. Šalda použil Knapovo dílo jako příklad románu, který nepřináší nic nového a to jak tematicky, tak i zpracováním, které odsoudil jako statické a popisné.⁸⁹

Kromě beletrie vycházely v knižnici i životopisy významných osobností (S. Čech, A. Dvořák, L. Janáček aj.), vzpomínky a korespondence (M. Palacká a F. L. Rieger – K. Stloukal, 1932). Od roku 1937 byly „Bílé knihy“ vydávány v nakladatelství Topičova edice, kam s Miladou Topičovou přešel i jejich redaktor Josef Knap.

Nakladatelství Topičova edice:

Topičovy knihy českých osudů (1939 – 1948), zprvu nazvané jen *Knihy českých osudů*, byly edicí věnovanou monografiím a kulturněhistorickým dokumentům (hlavně korespondenci, pamětem, deníkům a kronikářským záznamům.) Tato edice, redigovaná Josefem Knapem, vycházela od roku 1939 až do roku 1948, kdy nakladatelství Topičova edice zaniklo. Vyšly zde tituly jako *Přítelkyně. Hana Kvapilová a Růžena Svobodová ve svých dopisech* (P. Buzková - 1939), *Sofie Podlipská ve svých vzpomínkách, dopisech a denících* (J. Heidenreichová-Holečková - 1940) a další.

Topičova malá edice vycházela mezi lety 1941 až 1948 opět v redakci Josefa Knapa. Název převzala z původně souhrnného označení pro knihy menšího rozsahu, které byly uváděny v propagačních materiálech nakladatelství. Tematicky šlo hlavně o původní beletrii a hudebněhistorické dokumenty a spisy. Edice byla i vizuálně lehce rozpoznatelná, protože knihy vycházely v jednotné grafické úpravě Cyrila Boudy.

Snacha Milada Topičová převzala z nakladatelství svého tchána také *Sebrané spisy* Ignáta Herrmanna, jejichž vydávání zakončila roku 1940 v pořadí 50. svazkem a vydala také nový výbor děl Svatopluka Čecha s názvem *Přední díla*. Až do nuceného zrušení nakladatelství pokračovala i původní Topičova edice **Sbírka souvislé četby školní**. Po delší přestávce se v nakladatelství znovu objevila hudební literatura, kterou připravoval Ludvík Boháček, zkušený pracovník hudebního nakladatelství Františka A. Urbánka.

Miladě Topičové se za desetiletí, kdy jí založené nakladatelství existovalo, podařilo

⁸⁸ ÚSTAV PRO ČESKOU LITERATURU. *Rozhledy po literatuře a umění* [online].]. 15. 5. 1932, roč. 1, č. 8, s. 64 [cit. 2018-12-01]. Dostupné z <<http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=Rozhledy/1.1932/8/64.png>>.

⁸⁹ MORAVSKÁ ZEMSKÁ KNIHOVNA. Digitální knihovna: Šaldův zápisník. [online].]. 1932 - 1933, roč. 5, č. 1, s. 11 - 13 [cit. 2018-12-01]. Dostupné z <<http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/view/uuid:b5551a20-c3e4-11e3-b110-005056827e51?page=uuid:b2ab1ab0-d288-11e3-93a3-005056825209>>.

důstojně navázat na činnost tchána Františka Topiče a „*důrazem na národní minulost, péčí o výtvarnou podobu knih a výrazným výchovně vzdělávacím akcentem*“⁹⁰ se pomyslně vrátila k jeho nakladatelským začátkům. Sama byly čtyři roky po nuceném ukončení činnosti Topičovy edice, roku 1953 nařízením ministerstva vnitra vystěhována do severočeské Raspenavy u Frýdlantu, kde 27. dubna 1961 zemřela.⁹¹

3.5 Periodika

Během existence nakladatelství vydával František Topič následující časopisy: *Švanda dudák*, *Do světa*, *Praha*, *Nová česká revue*, *Těšnopisná besídka*, *Ruch*, *Topičův sborník literární a umělecký*, *Topičův věstník*, *Mladý republikán*, *Československé divadlo a Literární svět*. Mnohé z těchto titulů neměly dlouhé trvání a po roce či po dvou zanikly. Za úspěšné můžeme považovat časopisy *Švanda Dudák* a *Topičův sborník literární a umělecký*.

Humoristický týdeník **Švanda Dudák** (1887 – 1914; 1924 – 1930) vydával I. Herrmann nejdříve pět let vlastním nákladem, ale kvůli tíživé finanční situaci nakonec v roce 1887 přijal Topičovu nabídku na převzetí časopisu. Topič mu za postoupení časopisu vyplatil pět set zlatých a Herrmann nadále zůstal autorem i redaktorem časopisu.⁹² Převzetí časopisu nebylo otázkou zisku, ale přece se nakladateli vyplatilo. Spolu s I. Herrmannem totiž získal Topič i další spolupracovníky časopisu, kteří později vytvořili kmenový autorský okruh nakladatelství. Původního časopisu přeměnil Topič na čtrnáctideník, zvětšil jeho formát a množství ilustrací, na nichž se podíleli V. Oliva, M. Aleš, Luděk Marold a další umělci, díky nimž vznikl časopis vysoké výtvarné úrovně. Po dvou ročnících se ale vrátil zpět k původnímu formátu bez ilustrací, jelikož v dobové konkurenci byl nově vytvořený formát dlouhodobě finančně neudržitelný.⁹³

Měsíčník **Do Světa** (1898 – 1900) byl vydán u příležitosti Topičem organizovaných zájezdů na světovou výstavu v roce 1900. Vycházel od listopadu 1898 do října 1900 v redakci Václava Hladíka, od ledna 1900 v redakci K. M. Čapka Choda a obsahoval turistické články a informace spolu s učebnicí francouzské konverzaci.

Reklamní týdeník **Praha** (1903 – 1904) vycházel v několika jazycích v redakci Topičova zaměstnance a švagra Antonína Šulce a cílil na cizince i na tuzemské obyvatele, jež

⁹⁰ MERHAUT, L. *Lexikon české literatury 4/I., II. (S-Ž)*, Praha: Academia, 2008, str. 979.

⁹¹ ZACH, Aleš. *Topičův dům: nakladatelské příběhy 1883 - 1949: kat. výstavy, Praha 5. - 31. říjen 1993*. Praha: Klub Obratník, 1993. 61 s., obr. na příl. s. 15.

⁹² *Almanach k čtyřicátému výročí založení závodu F. Topič v Praze. 1883-1923*. Praha: F. Topič, 1923. s. 7.

⁹³ BROŽOVÁ Kristýna et al. *Topičův salon 94-99*. Praha: Společnost Topičova salonu, 2015. 134 stran. ISBN 978-80-905744-4-1. s. 19 – 20.

měl navnadit k návštěvě Prahy. Vyšel pouze jeden ročník, který byl zdarma distribuován do vlaků mířících do Prahy. Obdobně krátké trvání měla i **Nová česká revue** - měsíčník pro sociální život, vědu a umění, který v letech 1903 až 1905 překlenoval přestávku ve vydávání mladočeské *České revue*.

Prvním Topičovým časopisem pro studenty byla **Těšnopisná besídka**, která vycházela mezi lety 1911 až 1920. Jak název napovídá, byla určena všem, kteří se chtěli zdokonalit ve stenografii.

Časopis studujících **Ruch** (1912 – 1914) byl dalším počinem v redakci Josefa Strejčka a kromě ukázek českých klasiků přinášel i prozaické a básnické příspěvky méně známých literátů. Součástí časopisu byla i *Literární příloha*, která propagovala produkci Topičova nakladatelství. Ve studentské rubrice *Práce českého studenta* se za celou dobu existence nevyskytl žádný výraznější literární objev. Edice byla poznamenána i zjevnou výchovnou tendencí a orientací na starší generaci spisovatelů. Proto bylo po dvou letech vydávání časopisu ukončeno.

Měsíčník **Topičův sborník literární a umělecký** (1913 – 1926) redigovali Jaromír Borecký a Josef Wenig a od roku 1914 se přidal i Rudolf Vejrych. Sborník byl zaměřen na publikování beletrie od tradičních autorů z 80. a 90. let 19. století (J. S. Machar, A. Sova, A. Jirásek atd), čímž odrážel konzervativní program nakladatelství. Kromě původní a překladové prózy a poezie se ve Sborníku objevovaly také ukázky dramát, fejetony, populárně-naučné a vzdělávací články na nejrůznější témata. Ukázky těchto děl byly posléze svázané a vydány v edici *Knihy Topičova sborníku*. I bohatá výtvarná složka prezentovala hlavně umění 19. století, počínaje Josefem Mánesem až po secesi. Soudobá tvorba se v časopise objevovala vzácně (např. V. Dyk, J. Hora, J. Wolker) a zejména ve 20. letech se Sborník vzdaloval literárnímu vývoji. Modernější obsah přinesl měsíčník až v posledním ročníku v redakci Jana Grmely a Adolfa Weniga. Avšak ani tato snaha o modernizaci nedokázala potlačit konzervativní charakter časopisu, který v roce 1926 zanikl. V letech 1917 až 1922 byla součástí časopisu i samostatná příloha **Topičův věstník**, která plnila funkci propagačního časopisu nakladatelství a knihkupectví. V roce 1932 byl věstník obnoven, ale jeho obsah byl redukován na recenze titulů z produkce nakladatelství.

Původně čtrnáctideník **Mladý Republikán** (1919), jenž mládeži přinášel zprávy z domova i ze zahraničí a měl být posléze změněn na týdeník, se neujal a po půl roce zanikl. Stejný osud měl i divadelní sborník **Československé divadlo** z roku 1926, který ukončil svou činnost hned v následujícím roce.

Čtrnáctideník **Literární svět** (1927 – 1928) v redakci Františka Götze a Jiřího Ježka přinášel novinky z české a světové kultury a byl pokusem o změnu v dosavadním konzervativně zaměřeném nakladatelství. Sám Topič v prvním čísle uvedl, že založil *Literární svět* s cílem přinášet čtenářům objektivní informace o dění v kultuře doma i v zahraničí a povznést se nad jednostranně zaměřené nakladatelské časopisy. Jako první z Topičových periodik vydával i neotřelé příspěvky střední a mladší generace spisovatelů (A. Novák - *Anketa o českém kulturním eklekticismu*) nebo rubriku *Zpovědi českých básníků a kritiků*, ve které byl publikován rozhovor např. s F. X. Šaldou, A. Sovou, A. Novákem aj. Nakonec ale po roce působení zanikl, jelikož i přes zakladatelovu snahu příliš připomínal nakladatelské časopisy, jež se v té době netěšily velké oblibě. Za typický nakladatelský časopis, který propaguje tvorbu svých spolupracovníků, ho v dopisu zasláném redakci *Literárních novin* označil i jeden z jeho čtenářů, který reagoval na číslo věnované humoru, kde byl mj. propagován časopis Švanda Dudák „známý časopis, který se jak známo, zabývá starými a nudnými vtipy (...)“.⁹⁴ Literární svět byl pak z jeho pohledu časopis pro starší generaci, který pouze propaguje to, co má zrovna na skladě.

3.6 Další produkce nakladatelství

Mimo edice a časopisy vydával František Topič kromě beletrie a sebraných spisů také Bibliofile, knihy pro mládež, naučné eseje, divadelní hry a další.

Sebrané spisy: Nakladatelství zahájilo svou činnost Sebranými spisy V. B. Třebízského a po jejich úspěchu došlo v následujících letech i na spisy Svatopluka Čecha, Viktora Dyka, Ignáta Herrmanna, Josefa Holečka, Karla Legera, Jana Nerudy a dalších. Nerudovy spisy vyšly ve čtyřech dílech pod názvem *Vybrané spisy Jana Nerudy* (1927) v redakci A. Nováka. Toto vydání ocenil i literární historik Jan V. Sedlák v *Literárním světě* za kritický přístup A. Nováka k autorovi a jeho dílu, které přitom dokázal čtenářům plasticky představit.⁹⁵

Beletrie vydaná mimo edice: Samostatně byla vydávána poezie i próza. Vyšly zde např. bohatě ilustrované *Povídky malostranské* (J. Neruda – 1927) s 12 barevnými přílohami od J. Weniga. *Pravý výlet pana Broučka do měsíce* s ilustracemi V. Olivy (S. Čech – 1888), který byl původně otištěn v *Květech*, přičemž knižní vydání se od časopiseckého podstatně

⁹⁴ ÚSTAV PRO ČESKOU LITERATURU. *Literární noviny* [online]. J. 26. 4. 1928, roč. 2, č. 26 (9), s. 6 [cit. 2018-12-01]. Dostupné z <[http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=LitN/2.1928/26\(9\)/1.png](http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=LitN/2.1928/26(9)/1.png)>.

⁹⁵ ÚSTAV PRO ČESKOU LITERATURU. *Literární svět* [online]. J. 20. 10. 1927, roč. 1, č. 2, s. 7 [cit. 2018-12-01]. Dostupné z <<http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=LitS/1.1927-1928/2/7.png>>.

lišilo v satirickém pojetí obyvatelstva na měsíci.⁹⁶ Dále zde vyšel desetidílný cyklus J. Holečka *Naši* (1926 – 1930), o kterém se F. X. Šalda pochvalně vyjádřil jako o díle velkém nejen rozměrem, ale i duchem, které překvapuje čtenáře téměř básnickým zpracováním, ačkoliv se jedná o dílo prozaické.⁹⁷

Samostatně vyšel také román I. Herrmanna *U sněděného krámu* (1889), který se u Topiče dočkal několika vydání a byl již od počátku vyzdvihován jako dílo moderního spisovatele, které se neobrací do minulosti, ale zachycuje současný život. Ačkoliv byl v týdeníku *Čas*⁹⁸ Herrmannův styl přirovnán k Ch. Dickensovi, příběh samotný byl už v době vzniku kritikou vnímán jako ne zcela realistický, rozvláčný a některé momenty jako těžko uvěřitelné. Později byl označen za pokus o naturalistický román z pražského prostředí, který je spíš než pro propracovanou psychologii postav cenný díky přesnému popisu prostředí, včetně jazyka jeho protagonistů.⁹⁹

Ze zahraniční literatury stojí za zmínku psychoanalytický román francouzského autora Freda Bérence *Otcovrah* (1927), který byl ve své době připodobňován k Dostojevského *Zločinu a trestu*, ale dnešním čtenářům je prakticky neznámý.

Bibliofilské tisky: U bibliofilských vydání byl kladen důraz na vysokou kvalitu – tisku, papíru, ilustrací i vazby. K dostání byly jak překladové tituly, tak původní česká tvorba, která ale spíše než obsahem zaujala svým grafickým doprovodem a právě díky svému kvalitnímu výtvarnému zpracování patřily Topičovy bibliofilie k vrcholům knižní kultury 20. let 20. století.¹⁰⁰ Jednalo se např. o tituly: *Život Ježíšův* (J. Rašín - 1927) s dřevoryty Františka Bílka, *Lékařská návštěva u Otakara Březiny* (L. Syllaba - 1930) nabízená v kůži nebo plátně, *Ballady a romance* (J. Neruda - 1920) s deseti lepty od Adolfa Jelínka Alexe s kubistickou vazbou od E. Hrbka a mnohé další. Ze zahraniční literatury sem patří např. bibliofilské vydání novely *Fanfarlo* (Ch. Baudelaire – 1927), která se od ostatních vydání odlišovala bohatými barevnými ilustracemi Milady Marešové.

⁹⁶ ÚSTAV PRO ČESKOU LITERATURU. *Čas. List věnovaný veřejným otázkám*. [online].]. 20. 5. 1888, roč. 2, č. 11, s. 11 [cit. 2018-12-01]. Dostupné z <<http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=Cas/2.1888/11/168.png>>.

⁹⁷ MORAVSKÁ ZEMSKÁ KNIHOVNA. Digitální knihovna: Šaldův zápisník. [online].]. 1930 - 1931, roč. 3, č. 1, s. 68 [cit. 2018-12-01]. Dostupné z <<http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/view/uuid:b61f6f00-c3e4-11e3-b110-005056827e51?page=uuid:a01a3870-d497-11e3-94ef-5ef3fc9ae867>>.

⁹⁸ ÚSTAV PRO ČESKOU LITERATURU. *Čas. List věnovaný veřejným otázkám*. [online].]. 17. 1. 1891, roč. 5, č. 3, s. 36 - 37 [cit. 2018-12-01]. Dostupné z <<http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=Cas/5.1891/3/36.png>>.

⁹⁹ ÚSTAV PRO ČESKOU LITERATURU. *Literární noviny*. [online].]. 7. 4. 1927, roč. 1, č. 3, s. 2 [cit. 2018-12-01]. Dostupné z <<http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=LitN/1.1927/3/2.png>>.

¹⁰⁰ In ZACH, Aleš. *Topičův dům: nakladatelské příběhy 1883 - 1949: kat. výstavy, Praha 5. - 31. říjen 1993*. Praha: Klub Obratník, 1993. 61 s., obr. na příl. s. 22 – 23.

Spisy a knihy pro mládež: Topič vydával knihy určené mládeži a dětské knihy i mimo jim určené edice a to již od 90. let 19. století s ilustracemi Mikoláše Alše a Viktora Olivy. Takto vyšlo např. *Souborné vydání spisů pro mládež* (K. V. Rais – 1901 – 1925), ale i jednotlivé knihy jako např. *Národní pohádky a pověsti* (K. J. Erben - 1922) nebo *Do proudu žití* (E. Krásnohorská - 1897). Na přelomu století se dětská kniha dostala do popředí zájmu a „právě František Topič poskytl jako jeden z prvních nakladatelů finanční prostor k vydání barevných, možno říci luxusních dětských knih v rámci tehdejší produkce.“¹⁰¹ Nejzdařilejší byly knihy Adolfa Weniga ilustrované jeho bratrem Josefem, který také navrhl jednoduché barevné obálky pro dětské knihy z edice *Povídky o zvířatech*. Ze spolupráce bratří Wenigů vzešly např. *Čertoviny* (1907), *Zvířátka a loupežníci* (1909) a *Kytka pověstí* (1911), které patřily k vrcholům Topičovy produkce na počátku 20. století.

Jednotlivě vydané spisy a naučné eseje: Např. *Listy českého probuzení* (K. Hikl - 1920), *Nové kapitoly z dějin literatury české* (J. Vlček - 1912), *O alkoholismu* (V. Novotný - 1902) aj.

Divadelní hra, libreta a zpěvy: *Lešetínský kovář* (J. Nebeský, E. Šimek - 1899), *Výbor dramatických spisů* (V. K. Klicpera - 1898) a další.

Kartografie: Sekce Mapy a plány zahrnovala dva projekty. Prvním z nich byly *Podrobné mapy Čech, Moravy a Slezska* (1909 – 1914) v redakci Josefa Bělohlava s českými místními názvy, jichž vzniklo celkem 156. Za druhým počinem stál architekt Otakar Štěpánek, který vytvořil *Pohledový plán hlavního města republiky československé* (1923), jenž byl schválen jako učební pomůcka a představoval žákům významné pražské památky.

Učebnice a školní pomůcky: Zde vyšla např. *Nová konverzační kniha německého jazyka* (F. Farářová), *Pásmová skládací násobilka* (V. Švácha) aj.

Obrazová díla: Vyšly zde publikace věnované osobnostem české kultury jako *Mikuláš Aleš a jeho dílo*, *Josef Mánes a jeho dílo* spolu se spisy jako *Belvedere* nebo *Orloj* (J. Mánes) jež čtenářům plasticky představily některé pražské pamětihodnosti. Z umělecky orientovaných titulů poněkud vybočuje *Kronika naší rodiny* (F. Táborský), s citáty a jinak vyzdobenými listy, které měly sloužit k zápisům ze života rodiny.

¹⁰¹Tamtéž, s. 22.

V prostorách *Ústředního závodu uměleckého* bylo nabízeno také **Výtvarné umění**. Zájemci si mohli zakoupit originály grafik, obrazů a plastik, ale i reprodukce „*umělecky cenné, vkusné a moderní v cenách takových, kteréž i menšímu stupni zámožnosti umožní koupi.*“¹⁰² Výtvarné oddělení, tzv. Obrazárnu, vedl bratr Terezie Topičové Antonín Šulc. Šlo o díla od V. Brožíka, L. Marolda, J. V. Myslbeka, J. Úprky a jiných.

Kromě toho vydával Topič také seznamy vydaných knih a katalogy jako např. *Catalogue de littérature française* s přehledem nabídky francouzského oddělení Topičova knihkupectví – *Librairie Française*.

3.7 Topičův salon

Založení výstavní síně předcházelo vybudování umělecko-průmyslového oddělení, které bylo jako součást knihkupectví otevřeno v prosinci 1886. Zde bylo možné zakoupit autorské kopie reprodukce populárních děl soudobých českých umělců, ale také předměty denní potřeby, české sklo, porcelán, tkaninu či keramiku.¹⁰³

Nejdéle fungující soukromá galerie v Praze¹⁰⁴ se pro veřejnost otevřela 21. října 1894 výstavou triptychu *Modlitba* od Wacława Szymanowského ve dvoře domu na Ferdinandově třídě. Nově vzniklou výstavní síň navrhl architekt Jan Zeyer inovativně. Světlo přicházelo pouze shora skrze prosklenou střechu.¹⁰⁵ Podle Bydžovské¹⁰⁶ tato „výstavní síň (...) poskytovala po pět sezón pražské veřejnosti stálý kontakt se současným uměním a ve své době neměla srovnatelnou domácí konkurenci.“ Na programu výstav, které se konaly průběžně během celého roku, se kromě Františka Topiče podíleli i Antonín a Čeněk Šulcové, bratři Terezie Topičové. Proběhly zde výstavy domácích i zahraničních umělců, a to jak individuální, tak i kolektivní. Navíc u Topiče vystavovaly i umělecké spolky, které měly do té doby značný problém najít vhodnou výstavní síň. V prvním Topičově salonu proběhlo celkem 35 výstav. K nejvýznamnějším patřila Souborná výstava Alfonse Muchy a vůbec první výstava Spolku výtvarných umělců Mánes. Výstavní činnost prvního salonu byla ukončena posmrtnou výstavou Lud'ka Marolda v květnu 1899.¹⁰⁷

¹⁰² *Almanach k čtyřicátému výročí založení závodu F. Topič v Praze. 1883-1923.* Praha: F. Topič, 1923. s. 57.

¹⁰³ KUBÍČEK, J. *Muž práce.* Praha: Gremium knihkupců a nakladatelů, 1934. s. 25.

¹⁰⁴ ZACH, Aleš. *Topičův dům: nakladatelské příběhy 1883 - 1949: kat. výstavy, Praha 5. - 31. říjen 1993.* Praha: Klub Obratník, 1993. 61 s., obr. na příl. s. 37.

¹⁰⁵ ŠÁMAL in BROŽOVÁ Kristýna et al. *Topičův salon 94-99.* Praha: Společnost Topičova salonu, 2015. 134 stran. ISBN 978-80-905744-4-1. s. 19 – 20.

¹⁰⁶ ZACH, Aleš. *Topičův dům: nakladatelské příběhy 1883 - 1949: kat. výstavy, Praha 5. - 31. říjen 1993.* Praha: Klub Obratník, 1993. 61 s., obr. na příl. s. 37.

¹⁰⁷ BROŽOVÁ Kristýna et al. *Topičův salon 94-99.* Praha: Společnost Topičova salonu, 2015. 134 stran. ISBN

Druhý Topičův salon byl otevřen v říjnu 1906 v přízemí již přestavěného domu na Ferdinandově třídě a stejně jako první salon byl v provozu jen pět let, do roku 1911, kdy „*byl zrušen pro nutné rozšíření expedičních místností závodu.*“¹⁰⁸ Výstavní program čítal celkem 47 výstav a byl zaměřen převážně na české umělce. Do jeho přípravy se nově zapojil také malíř a ilustrátor Karel Šimůnek. Oproti prvnímu salonu zde dostaly větší prostor ženy umělkyně (Z. Braunerová, M. Podhajská, V. Myslivečková aj.) a také užité umění.

Potřetí se Topičův salon objevil v dubnu roku 1918, tentokrát byl umístěn v 1. patře nad předcházejícím salonem. I v tomto období, pod vedením Antonína Šulce, představoval návštěvníkům zejména tradiční českou tvorbu, a proto postupně ztrácel na důležitosti. Navíc se z výběrového salonu stal nájemní galerií, což také přispělo ke kolísavé kvalitě produkce. Přesto zde najdeme i výstavy vybočující z průměru jakou byla Souborná výstava Jana Zrzavého. Činnost třetího salonu byla ukončena v prosinci 1936 aukcí Topičových uměleckých děl, která následovala po prodeji nakladatelství.

Čtvrté období obnoveného Topičova salonu začíná rokem 1937 pod vedením Václava Poláčka, jenž pracoval pro nového majitele Topičovy firmy Jaroslava Stránského. První uvedenou výstavou byl *Život prezidenta Osvoboditele ve fotografii*. V červenci roku 1944 byl salon na rok uzavřen, ale v redukované formě se udržel až do roku 1949.¹⁰⁹

978-80-905744-4-1. s. 9.

¹⁰⁸ *Almanach k čtyřicátému výročí založení závodu F. Topič v Praze. 1883-1923.* Praha: F. Topič, 1923. s. 63

¹⁰⁹ PECH, Milan, ed. *Topičův salon 37-49.* Praha: Společnost Topičova salonu, 2011. ISBN 978-80-905091-0-8. s. 9.

Závěr

Bakalářská práce se zabývala jedním z nejvýznamnějších nakladatelů druhé poloviny 19. století, Františkem Topičem. Na počátku práce byl nastíněn vývoj knižního trhu v českých zemích v období mezi lety 1850 a 1948 a krátce bylo představeno úspěšné nakladatelské trio J. Otto, F. Topič a J. R. Vilímkem. Další část se věnovala osobnosti a životu nakladatele. Ústřední část práce se zaměřila na samotné nakladatelství, na jeho orientaci, vývoj, propagaci a hlavně produkci (knižní, časopiseckou a další). Okrajově byla věnována pozornost i knihkupectví a umělecké galerii jako nedílným součástí Topičova závodu.

Cílem práce bylo zodpovědět otázku „**V čem spočíval Topičův přínos české knižní kultuře?**“ Spolu se svými současníky, J. Ottou a J. R. Vilímkem, se i F. Topič se podílel na zvyšování vzdělanosti obyvatelstva českých zemí a posilování národního vědomí, tím že vydával a distribuoval české knihy, což se projevilo i ve výchovném zaměření nakladatelství. Topič navíc současně se standardními publikacemi vydával i levná vydání určená nemajetným čtenářům, která se tak stala dostupnějšími. Obdobně zprostředkoval českým čtenářům cizojazyčné knihy ve svém knihkupectví.

Topičův osobní zájem o umění se, kromě výstavní síně, uplatnil i v nakladatelství, ve kterém spolupracoval s řadou výtvarníků, čímž napomáhal kultivovat vkus českých čtenářů a jako jeden z prvních nakladatelů své doby věnoval péči i dětským knihám, které u něj vycházely s bohatými barevnými ilustracemi.

Kromě tradičně zaměřených edic vydával F. Topič i ve své době progresivní knižnici Žena, kterou vedly samy ženy. Pravděpodobně nejvýznamnějším počinem Topičova nakladatelství ale byly tituly, které vyšly v edici Topičovy bílé knihy a spojovaly v sobě kvalitní soudobou literaturu s působivou grafickou úpravou Cyrila Boudy.

Nakladatelský závod Františka Topiče od svého prvopočátku programově podporoval českou kulturu a během svého působení vydal mnohé knihy, které se později staly klasickými díly české literatury.

Seznam zkratek

aj.	a jiné
apod.	a podobně
č.	číslo
např.	například
s.	strana
tj.	to jest
tzv.	tak zvaný
vyd.	vydání

Seznam použitých zdrojů

Almanach k čtyřicátému výročí založení závodu F. Topič v Praze. 1883-1923. Praha: F. Topič, 1923.

BLEKASTAD - TOPIČOVÁ, M. Bestia triumphans. Literární noviny [online]. 7. 1. 1993, roč. 4, č. 1, s. 16 [cit. 2017-11-17]. Dostupné z <<http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=LitN/4.1993/1/16.png>>.

BOHATCOVÁ, Mirjam et al. *Česká kniha v proměnách staletí.* 1. vyd. Praha: Panorama, 1990. 622 s. ISBN 80-7038-131-0.

BROŽOVÁ, Kristýna et al. *Topičův salon 94-99.* Přeložil Daniel HOCHMUTH. Praha: Společnost Topičova salonu, 2015. ISBN 978-80-905744-4-1.

HALADA, Jan. *Člověk a kniha: Úv. do nakl. specializace.* 1. vyd. Praha: Karolinum, 1993. 120 s. ISBN 80-7066-767-2.

HERRMANN, Ignát. *O živých, o mrtvých: kniha drobných vzpomínek. Díl III.* Prvé knižní vydání. V Praze: Topičova edice, [1940]. 252 - [II] s. Sebrané spisy Ignáta Herrmanna; Díl. L.

KALISTA, Zdeněk. *Po proudu života. 1.* Vyd. 1. Brno: Atlantis, 1997. 827 s. ISBN 80-7108-126-4.

KNAP, Josef. *Bez poslední kapitoly.* 1. úplné vyd. Praha: Torst, 1997. 320 s. ISBN 80-7215-024-3.

KNAP, Josef, ed. *Topičův almanach 1883-1933.* V Praze: F. Topič, 1933.

KOŘÁLKA, Jiří. *Češi v habsburské říši a v Evropě 1815-1914: sociálněhistorické souvislosti vytváření novodobého národa a národnostní otázky v českých zemích.* 1. vyd. Praha: Argo, 1996. 354 s. Historické myšlení; sv. 1. ISBN 80-7203-022-1.

KUBÍČEK, J. *Muž práce (F. Topič).* Praha: Gremium knihkupců a nakladatelů, 1934. 27 s. Portréty vynikajících nakladatelů a knihkupců; sv. 1.

Literární archiv Památníku národního písemnictví. *Hovorka, J. M.* [online]. 2017, [cit. 2017-19-10]. Dostupné z <<http://www.badatelna.eu/fond/2881/uvod/>>.

MERHAUT, L. *Lexikon české literatury 4/I., II. (S-Ž),* Praha: Academia, 2008.

MODERNÍ DĚJINY. *231/1948 Zákon na ochranu lidově demokratické republiky (6.10.1948).* [online]. c2009. [cit. 2017-05-16]. Dostupné z <<http://www.moderni-dejiny.cz/clanek/231-1948-zakon-na-ochranu-lidove-demokratice-republiky-6-10-1948/>>

MORAVEC, Jaroslav, ed. *Pohledy do českých dějin.* Vyd. 1. Praha: Futura, 2008. 254 s., xxxii s. obr. příl. ISBN 978-80-86844-30-5.

MORAVSKÁ ZEMSKÁ KNIHOVNA. Digitální knihovna: Šaldův zápisník. [online].]. 1930 - 1931, roč. 3, č. 1, s. 68 [cit. 2018-12-01]. Dostupné z <<http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/view/uuid:b61f6f00-c3e4-11e3-b110-005056827e51?page=uuid:a01a3870-d497-11e3-94ef-5ef3fc9ae867>>.

MORAVSKÁ ZEMSKÁ KNIHOVNA. Digitální knihovna: Šaldův zápisník. [online].]. 1932 - 1933, roč. 5, č. 1, s. 11 - 13 [cit. 2018-12-01]. Dostupné z <<http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/view/uuid:b5551a20-c3e4-11e3-b110-005056827e51?page=uuid:b2ab1ab0-d288-11e3-93a3-005056825209>>.

MORAVSKÁ ZEMSKÁ KNIHOVNA. *Národní listy* [online]. 1893, roč. 33, č. 6, s. 6 [cit. 2018-12-01]. Dostupné z <<http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/view/uuid:f3937657-435d-11dd-b505-00145e5790ea?page=uuid:6efc863b-435f-11dd-b505-00145e5790ea>>.

NAKLADATELSTVÍ AKROPOLIS. *Lehká dívka a reportér* [online]. [cit. 2018-12-01]. Dostupné z <<https://akropolis.info/kniha/lehka-divka-a-reporter/>>.

NÁRODNÍ DIVADLO. *Seznam představení*. [online].]. 2018 [cit. 2018-12-01]. Dostupné z <<http://archiv.narodnidivadlo.cz/default.aspx?jz=cs&dk=SeznamPredstaveni.aspx&ic=4209&ju=0&sb=0&zz=OPR&sz=0&pn=254affcc-cb43-4078-86fe-c5544619cf67>>.

NOSOVSÝ, Karel. *Knihopisná nauka a vývoj knihkupectví československého: s 218 obrazy, 1 mapou a 1 diagramem*. V Praze: Karel Nosovský, 1927. 687 s., [26] s. obr. příl.

PECH, Milan, ed. *Topičův salon 37-49*. Praha: Společnost Topičova salonu, 2011. ISBN 978-80-905091-0-8.

PILZ, Jaroslav. *Národní 9*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1969. 190, [4] s. Vzpomínky

RYCHLÍK, Jan a PENČEV, Vladimír. *Od minulosti k dnešku: dějiny českých zemí*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2013. 685 s. ISBN 978-80-7429-387-0.

Svaz českých knihkupců a nakladatelů. *Historie SČKN*. [online]. 2017, [cit. 2017-19-10]. Dostupné z <<https://www.sckn.cz/historie/>>.

ŠIMEČEK, Zdeněk a TRÁVNÍČEK, Jiří. *Knihy kupovati--: dějiny knižního trhu v českých zemích*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2014. 499 s. Historie. ISBN 978-80-200-2404-6.

Topičův věstník. Praha: F. Topič, 1920-1921.

ÚSTAV PRO ČESKOU LITERATURU. *Čas. List věnovaný veřejným otázkám*. [online].]. 20. 5. 1888, roč. 2, č. 11, s. 11 [cit. 2018-12-01]. Dostupné z <<http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=Cas/2.1888/11/168.png>>.

ÚSTAV PRO ČESKOU LITERATURU. *Čas. List věnovaný veřejným otázkám*. [online]. 17. 1. 1891, roč. 5, č. 3, s. 36 - 37 [cit. 2018-12-01]. Dostupné z <<http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=Cas/5.1891/3/36.png>>.

ÚSTAV PRO ČESKOU LITERATURU. *Čas. List věnovaný veřejným otázkám*. [online]. 5. 12. 1891, roč. 5, č. 49, s. 784 [cit. 2018-12-01]. Dostupné z <<http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=Cas/5.1891/49/784.png>>.

ÚSTAV PRO ČESKOU LITERATURU. *Čas. List věnovaný veřejným otázkám*. [online]. 1893, roč. 7, č. 1, s. 14 [cit. 2018-12-01]. Dostupné z <<http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=Cas/7.1893/1/14.png>>.

ÚSTAV PRO ČESKOU LITERATURU. *Literární noviny*. [online].]. 7. 4. 1927, roč. 1, č. 3, s. 2 [cit. 2018-12-01]. Dostupné z <<http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=LitN/1.1927/3/2.png>>.

ÚSTAV PRO ČESKOU LITERATURU. *Literární svět* [online]. 20. 10. 1927, roč. 1, č. 2, s. 4 [cit. 2018-12-01]. Dostupné z <<http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=LitS/1.1927-1928/2/4.png>>.

ÚSTAV PRO ČESKOU LITERATURU. *Literární svět* [online].]. 20. 10. 1927, roč. 1, č. 2, s. 7 [cit. 2018-12-01]. Dostupné z <<http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=LitS/1.1927-1928/2/7.png>>.

ÚSTAV PRO ČESKOU LITERATURU. *Literární svět* [online].]. 15. 12. 1927, roč. 1, č. 6-7, s. 11 [cit. 2018-12-01]. Dostupné z <<http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=LitS/1.1927-1928/6-7/11.png>>.

ÚSTAV PRO ČESKOU LITERATURU. *Literární noviny* [online].]. 26. 4. 1928, roč. 2, č. 26 (9), s. 6 [cit. 2018-12-01]. Dostupné z <[http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=LitN/2.1928/26\(9\)/1.png](http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=LitN/2.1928/26(9)/1.png)>.

ÚSTAV PRO ČESKOU LITERATURU. *Rozhledy po literatuře a umění* [online]. 15. 5. 1932, roč. 1, č. 8, s. 64 [cit. 2018-12-01]. Dostupné z <<http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=Rozhledy/1.1932/8/64.png>>.

ÚSTAV PRO ČESKOU LITERATURU. *Rozhledy po literatuře a umění* [online].]. 15. 5. 1932, roč. 1, č. 8, s. 64 [cit. 2018-12-01]. Dostupné z <<http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=Rozhledy/1.1932/8/64.png>>.

ÚSTAV PRO ČESKOU LITERATURU. *Rozhledy po literatuře a umění* [online].]. 15. 9. 1932, roč. 1, č. 12, s. 89 [cit. 2018-12-01]. Dostupné z <<http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=Rozhledy/1.1932/12/89.png>>.

ÚSTAV PRO ČESKOU LITERATURU. *Rozhledy po literatuře a umění* [online].]. 15. 12. 1932, roč. 1, č. 19 - 20, s. 143 [cit. 2018-12-01]. Dostupné z <<http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=Rozhledy/1.1932/19-20/143.png>>.

ÚSTAV PRO ČESKOU LITERATURU. *Rozhledy po literatuře a umění* [online].]. 15. 3. 1933, roč. 2, č. 5, s. 36 [cit. 2018-12-01]. Dostupné z <<http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=Rozhledy/2.1933/5/36.png>>.

ZACH, Aleš. *Stopami pražských nakladatelských domů: procházka mizející paměti českých*

kulturních dějin. 1. vyd. Praha: Thyrusus, 1996. 89 s. ISBN 80-901774-4-1.

ZACH, Aleš. *Topičův dům: nakladatelské příběhy 1883 - 1949: kat. výstavy, Praha 5. - 31. říjen 1993*. Praha: Klub Obratník, 1993. 61 s., obr. na příl.

Seznam příloh:

Příloha č. 1: Seznam edic

Příloha č. 2: Max Švabinský: František Topič (1913)

Příloha č. 3: Bohumil Němec: Značka knihkupectví F. Topič

Příloha č. 4: Reklama - Švanda Dudák (1904)

Příloha č. 5: Reklama – Topičova obrazárna

Příloha č. 6: Viktor Oliva: reklamní plakát – Topičův salon (1895)

Příloha č. 7: Arnošt Hofbauer: Výstava spolku Mánes (1898)

Přílohy

Příloha č.1: Seznam edic

1. Francouzská bibliotéka (1884)
2. Polská bibliotéka (1884)
3. Čítárna Švandy dudáka (1895 – 1910)
4. Paleček (1901 – 1905)
5. Osení (1908 – 1928)
6. Topičův sborník vybrané četby (1909 – 1913)
7. Výběr přednášek pro lidovou výchovu a lidové vzdělání (1910)
8. Vzdělávací knihovna českého venkova (1910 – 1913; 1912 – 1916)
9. Sbírká souvislé četby školní (1910 – 1948)
10. Duch a svět (1913 – 1926)
11. Knihovna Těsnopisné besídky (1913)
12. Knihy Topičova sborníku (1914 – 1926)
13. Povídky o zvířatech (1915 – 1927)
14. Umělecké památky (1916 – 1924)
15. Topičovy dobré knihy původní (1916 – 1926)
16. Topičovy dobré knihy přeložené (1916 – 1927)
17. Hovory básníků (1917 – 1922)
18. Doby, postavy a díla (1918)
19. České hlavy (1918 – 1925)
20. Skautské večery (1922 - 1923)
21. Francouzská knihovna (1923 – 1924)
22. Knihovna historických románů a povídek (1923 – 1930)
23. Trojúhelník (1924 – 1926)
24. Knihovna Švandy dudáka (1925 – 1930)
25. Topičova divadelní knihovna (1926 – 1927)
26. Americká knihovna (1926 – 1929)
27. Knihovna romantiků (1926 – 1929)
28. Žena (1926 – 1930)
29. Práce a příroda (1927-1928)
30. Levná lidová knihovna (1928 – 1929)

31. Kruh knih odvahy (1929)
32. Topičovy Bílé knihy (1929 - 1936)

Edice vydané v nakladatelství Topičova edice (1937 – 1948):

1. Pokračování edice Sbíрка souvislé četby školní (1937 - 1948)
2. Pokračování edice Topičovy Bílé knihy (1937 - 1948)
3. Topičovy knihy českých osudů (1939 – 1948)
4. Topičova malá edice (1941 – 1948)

Příloha č. 2: Max Švabinský: František Topič (1913)

Archiv výtvarného umění. *František Topič*. [online].]. 15. 3. 1933, roč. 2, č. 5, s. 36 [cit. 2018-12-01]. Dostupné z <<http://www.isabart.org/person/10323/portraits>>.

Příloha č. 3: Bohumil Němec: Značka knihkupectví F. Topič

Slovník českých nakladatelství. *Značka knihkupectví F. Topič*. [online]. 2018. [cit. 2018-12-01]. Dostupné z <<https://www.slovník-nakladatelství.cz/obrazek/znacka-knihkupectvi-f-topic.html>>.

Právě vyšlo
1. číslo r. 1904.
Švanda Dudák
jediný český obrázkový nepolitický týdeník humoristický
Redaktor a vydavatel Ing. F. TOPÍČ.
Veselé příspěvky slovesní i obrázkami humoru ve varietě
i v krátkých humoreskách; „Švanda“ pomůže každému,
— je veselým společníkem všech přátel humoru a
českých rodin již 23. rok! Žádejte 1. dílo
na úkaz! Na 1/4 r. stojí „Švanda Dudák“ K 2-70
— ve vět. i všech knihkupců
Přítel humoru přibíhá se a pojďte s námi!
Administrace
v knihovně F. TOPÍČ v Praze,
Ferdinandova ul. 9.

**Žádejte všady
naš český
nepolit.
humor. =
týdeník =
obrázkový.**

Čím více odběratelů
bude „Švanda“ mít,
tím více obsah svůj
rozsíří.

**Žádejte všady
naš český
nepolit.
humor.
týdeník
obrázkový.**

Čím více odběratelů
bude „Švanda“ mít,
tím více obrázků
(oheňjách) a textu
přinese.

Odebírejte

**-- jediný český humoristický --
obrázkový týdeník nepolitický,**

jenž až na nepatrné výjimky přináší

**výhradně původní příspěvky
== obrazové i literární ==**

delší i drobné práce humoristické.

Tiskem „Uříd“ v Praze.

Příloha č. 4: Reklama - Švanda Dudák (1904)

Digitální knihovna. *Nová česká revue*. [online].]. Březen 1903 - 1904, roč. 1, č. 6, s. 76 [cit. 2018-12-01]. Dostupné z <<http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/view/uuid:3a040570-db78-11e7-8cdd-5ef3fc9bb22f?page=uuid:2e93e070-db96-11e7-8cdd-5ef3fc9bb22f>>.

TOPIČOVA OBRAZÁRNA
V PRAZE, FERDINANDOVA TR. Č. 9.

Obrazy (a sochy)
Madonny
Krista
Krajin a obrazy genrové

českých i cizích umělců

k výzdobě příbytků jednoduše
i nádherně zařízených

se hodící
v rámech jednoduchých i moderních — nádherných —
zlacených, vyřezávaných a nezlacených

i na mírné měsíční splátky

dodá

Ústř. závod umělecký

NAKLADATEL **F. TOPIČ** KNIHKUPEC

v Praze, Ferdinandova tř. č. 9.

Vstup do obrazárny Topičovy pp. inter-
essentům volný.

Tiskem «Unica» v Praze.

Příloha č. 5: Reklama – Topičova obrazárna

Digitální knihovna. *Nová česká revue*. [online].]. Květen 1904, roč. 1, č. 8, s. 84 [cit. 2018-12-01]. Dostupné z <<http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/view/uuid:28b7f810-b42e-11e7-9b14-5ef3fc9ae867?page=uuid:4c59ce30-b440-11e7-9b14-5ef3fc9ae867>>.

Příloha č. 6: Viktor Oliva: reklamní plakát – Topičův salon (1895)

Artnet. *Vergangene Auktion – Viktor Oliva*. [online]. [cit. 2018-12-01]. Dostupné z <http://www.artnet.de/k%C3%BCnstler/viktor-oliva/topicuv-salon-OTZb213Zn1f7HGt9-p_KhQ2>.

Příloha č. 7: Arnošt Hofbauer: Výstava spolku Mánes (1898)

Wikipedie. *Arnošt Hofbauer - Výstava spolku Mánes, Topičův salon (1898)*. [online]. 2016 [cit.2018-12-01]. Dostupné z <[https://cs.wikipedia.org/wiki/Topi%C4%8D%C5%AFv_salon#/media/File:Arno%C5%A1t_Hofbauer__V%C3%BDstava_spolku_M%C3%A1nes,_Topi%C4%8D%C5%AFv_salon_\(1898\).JPG](https://cs.wikipedia.org/wiki/Topi%C4%8D%C5%AFv_salon#/media/File:Arno%C5%A1t_Hofbauer__V%C3%BDstava_spolku_M%C3%A1nes,_Topi%C4%8D%C5%AFv_salon_(1898).JPG)>.